

Sürdürülebilir Koruma-Gelişim Bağlamında Kentsel Tasarım Önerileri: Soli Pompeiopolis

Urban Design Suggestions in the Context of Sustainable Conservation-Development; Soli Pompeiopolis

Hayriye Oya SAF¹ , Züleyha Sara BELGE²

Öz

Soli-Pompeiopolis Antik kenti Mersin'de kentsel doku içinde yer alan sayılı arkeolojik alandan biridir. Bu alan, kentsel dokuya ve kent yaşamına entegre olamamıştır. Bu çalışma, Soli-Pompeiopolis ve çevresinin kentsel tasarımının koruma-gelişim dengesi gözetilerek gerçekleştirilmesi ve bölgenin kalkınması amacıyla sürdürülebilir tasarım önerileri geliştirilmesi vurgusuyla yapılan stüdyo çalışmasına dayanmaktadır. Çalışmanın yöntemi bağlamında literatür taraması, ilkelerin belirlenmesi ve problem tanımının yapılmasının ardından ikinci aşamada ayrıntılı analiz çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Üçüncü aşamada vizyon önerileri geliştirilmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünü tasarım süreci oluşturmaktadır. Bu aşamada "Sürdürülebilir Kentsel Tasarım Stratejileri" ve "Mekânsal Olarak Sürdürülebilir Tasarım İlkeleri" tasarımlarda önemli bir etken olmuştur. Çalışma yöntem olarak, stüdyo süreci ve sonuç ürünlerini belirtilen stratejiler ve ilkeler özelinde değerlendirilerek alana ilişkin öne çıkan önerileri ortaya koymaktadır. Bu bağlamda; çalışmanın konut alanlarında yaşanan, güvenlik, erişilebilirlik, okunabilirlik, canlılık sorunlarına çözüm arama, arkeolojik değerlerin korunması ve gündelik hayata dahil edilmesi bağlamında etkin olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sit Alanı; Soli-Pompeiopolis, Sürdürülebilir Gelişme, Sürdürülebilir Kentsel Koruma, Sürdürülebilir Kentsel Tasarım

ABSTRACT

The Ancient City of Soli-Pompeiopolis is one of the few archaeological sites in Mersin that exists within the urban context. Despite its location, the Soli-Pompeiopolis Archaeological Site has not been fully integrated into the urban fabric or daily life. The study, based on a studio project, focuses on examining the urban design of Soli-Pompeiopolis and its surroundings, with an emphasis on achieving a sustainable balance between conservation and development, and proposing sustainable design approaches for the case area's development. Following the literature review, the identification of principles, and the definition of the problem, the second phase of the study involved conducting detailed analyses. In the third phase, vision proposals and approaches were created. The last phase centered on the design process, during which "Sustainable Urban Design Strategies" and "Spatially Sustainable Design Principles" played a key role in developing the proposals. The method of the study evaluates the studio process and its outcomes based on these strategies and principles, highlighting key recommendations for the case area. The proposed designs aim to address issues such as security, accessibility, permeability, diversity, vitality, and infrastructure challenges, offering proposals to deal with these problems.

Keywords: Sustainable Urban Design; Sustainable Development; Sustainable Urban Conservation; Site; Soli-Pompeiopolis

¹ Corresponding Author: (Dr.) Mersin Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, oyasaf@mersin.edu.tr, 0000-0002-7281-0358

² (Dr.) Mersin Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, zbelge@mersin.edu.tr, 0000-0003-0500-4847

³ Bu çalışma, yazarlar tarafından 2022 yılında VII. Uluslararası Kent Araştırmaları Kongresi'nde sunulan ve kongrenin bildiri özet kitabında yer alan "Sürdürülebilir Koruma-Gelişim Bağlamında Mersin Soli-Pompeiopolis Arkeolojik Sit Alanı ve Çevresinin Kentsel Tasarımına Yönelik Öneriler" başlıklı bildirinin genişletilmiş tam metin halidir.

GİRİŞ:

Çalışma alanı, Mersin yerleşim alanının batısında Soli-Pompeiopolis Arkeolojik Sit Alanı ve yakın çevresi ile doğrudan etkileşim içerisinde olan kentsel bir dokudur. 1. derece ve 3. derece arkeolojik sit alanlarını kapsamaktadır. Kentsel doku içerisinde arkeolojik kazı çalışmaları, Soli Höyük ve Sütunlu Cadde çevresinde yoğunlaşmıştır. 1. derece arkeolojik sit alanlarında kesin yapılaşma yasağı söz konusudur ve alanda kontrolsüz tarımsal faaliyetler sürdürülmektedir. Bununla birlikte 3. derece arkeolojik sit alanı sürekli yapılaşma-kentsel gelişme baskısı altında olup, parsel ölçeğinde arkeolojik sondaj çalışmaları ve değişen-bütünlüğü olmayan koruma-kullanma kararları alınmaktadır.

Yerleşim alanı ile bağlantısında problemler yaşanan Soli-Pompeiopolis kent yaşamına da dahil olamamıştır. Bu çalışma, Soli-Pompeiopolis Antik Kenti ve çevresinin kentsel planlama çalışmalarının koruma-gelişim dengesi gözetilerek gerçekleştirilmesi ve alanın kalkınması için sürdürülebilirlik bağlamında kentsel tasarım önerileri geliştirilmesi vurgusuyla yapılan stüdyo çalışmasına dayanmaktadır. Mersin Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Kentsel Tasarım Stüdyosu dersi kapsamında yapılan analiz, sentez ve proje çalışmaları belirlenen ilkeler özelinde değerlendirilerek alan özelinde öne çıkan öneriler sunulmuştur.

1. Sürdürülebilir Kentsel Koruma ve Kentsel Tasarım Kavramları

Türkiye'deki yasal terimlere göre arkeolojik miras, eski uygarlıkların sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini toprak altı, görünen veya su altında yansıtan varlık, yerleşim ve kalıntılar olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, arkeolojik miras bulunduğu kentsel veya kırsal çevrenin bağlamına göre, değişen ölçeklerde kentsel ve bölgesel planlamanın konusu olabilmektedir (Belge, 2019, s. 130). Çok katmanlı tarihi kent merkezlerinin yanı sıra, arkeolojik bulgu ve izler kentsel bağlamda farklı biçim ve büyüklüklerde bulunabilmektedir. Türkiye’de kentlerin büyük bölümünde kentsel yaşam arkeolojik katmanlar üzerinde ve/veya arkeolojik mirasla birlikte devam etmektedir. Ancak şehir planlama ve arkeoloji meslek alanları arasındaki mekânsal bilgi-iletişim eksikliği, kurumsal ve finansal yetersizlikler gibi nedenlerle arkeolojik değerler planlama sürecine dolayısıyla kentsel yaşama dâhil edilememektedir (Belge, 2017, s. 59).

Ölçek olarak planlama-mimarlık ara kesitinde yer alan kentsel tasarım ve kentsel koruma kavramları arasında dinamik bir ilişki bulunmaktadır. Hoşkara’ya (2009, s. 271) göre bu kavramlar, tarihi alanların korunması ve geliştirilmesi için aynı amaçları olan kavramlardır. “Sürdürülebilirlik” kavramı da yine tarihi kentlerin korunmasında ve gelişiminde öne çıkmaktadır. “Sürdürülebilir kentsel koruma” ise Özcan’ın (2009, s. 2) tanımladığı şekliyle; kültürel miras değerlerini hem sosyo-kültürel sürekliliğin korunması ve çeşitliliğin devamlılığı, hem de ekonomik gelişmeyle bölgenin canlanması açısından geliştirilen yere özgü planlama yaklaşımıyla ele alan kapsamlı ve bütünlük bir koruma yaklaşımıdır. Özcan ve Ter (2015, ss. 61-62); Nasser (2003), Martin & Brown vd. (2004), Rodwel (2004) ve Stubbs (2004)’e referansla sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımını; doğal ve kültürel miras değerlerinin korunması ve geliştirilmesi, planlama modeli seçimi, yönetsel örgütlenme yapısının kurulması, katılım ve işbirliği modeli oluşturulması, finansman olanakları gibi planlama-uygulama süreçlerinin tüm aşamalarında sürdürülebilirlik ilkesini temel alan stratejilere öncelik veren geniş kapsamlı ve çok yönlü planlama anlayışı olarak tanımlamaktadır.

Tarihi dokuların kent içinde var oldukları farklı zaman kesitlerinde oluşturdukları toplumsal yapılar ve bu yapıları yansıtan kültürel özellikler ve kentsel estetik öğeler, kentlerin mekân kalitelerini kavrayabilmek ve bugünün çevrelerini oluşturmada katkı sağlamak adına önem taşımaktadır (Gögebakan, 2012, s. 80). Gülhan’a (2016, s. 3) göre kentleri sürdürülebilir olarak tanımlamamıza olanak veren en temel özellik, onlara kimlik kazandıran ve yıllar içerisinde gelişen tarihsel-kültürel-doğal değerlerini gelecek nesillere aktarabilme güçleridir.

Kentler zamana bağlı değişim gösteren kullanıcı gereksinmelerinin yönlendirmesiyle birlikte sürekli bir gelişim ve büyüme davranışı içindedir. Her biri kendine özgü kimlik öğeleriyle dikkat çeken ülkemiz kentlerinde özellikle mimari dokuyu ve morfolojik yapıyı dikkate almayan yapılaşmalar ve kentsel donatı alanlarının belirlenmesi ile yetinen yanlış imar yaklaşımları nedeniyle kimlik özellikleri giderek yitirmekte, kentler gün geçtikçe daha benzer hale gelmektedir (Ekinci, 1992, ss. 39-42). Bugünün çevrelerinin oluşmasında sürdürülebilir gelişim amacı doğrultusunda gerçekleştirilen kentsel tasarım projeleri tarihi dokuların koruma-gelişim dengesinin gözetilerek kalkındırılması adına da önem taşımaktadır.

1.1. Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kentsel Tasarım

Sürdürülebilir kalkınma veya sürdürülebilirlik; en temel düzeyde ekonomik veya sosyal kalkınmanın çevreye zarar vermemesi, doğal çevrenin iyileştirilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Sürdürülebilirliğin ilk unsurları, Stockholm'deki 1972 Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı'nda küresel arenada tanımlanmıştır (Newman & Kenworthy, 1999). 1987'de yayınlanan Brundtland Raporu'nun (URL 1) doğal ve kültürel kaynak kullanımını; bugünün gereksinimlerinin gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama olanağından ödün vermeden karşılmasıdır, şeklinde tanımlaması ve sınırlaması, sürdürülebilirlik kavramını gündeme getirmiştir (Gülhan, D., 2016, s. 2). 1996 yılında Türkiye'de düzenlenen II. Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı'nın (Habitat II) ana temalarından biri sürdürülebilir insan yerleşimidir. Bu bağlamda Habitat Gündemi şehirlerimizde ve insan yerleşimlerinde yaşam kalitesini iyileştirmek için ortak eylem planı çağrısında bulunmuştur (Belge Z. S., 2012). Sürdürülebilir yaşam alanları için sürdürülebilir kalkınmaya dayalı kentleşme çalışmalarının gerekliliği konferansın sonuç bildirgesinde öne çıkarılmıştır. Rio'da gerçekleşen BM Çevre ve Gelişme Konferansı'nda ise belirlenen programların sürdürülebilir kentleşmenin amaçlarını oluşturduğu Tekeli (1996, s.52) tarafından ifade edilmektedir.

Yeni Kentsel Gündem tüm aktörleri bütünleştiren yenilikçi iş birliği çerçeveleri içinde bugüne kadarki başarıları değerlendirerek, yoksulluğu ele alarak ve ortaya çıkan zorlukları belirleyerek sürdürülebilir kentsel kalkınma için yenilenmiş siyasi taahhüdü güvence altına almak üzere belirlenmiştir. Temel kavram ise sürdürülebilir kentsel kalkınma olarak tanımlanmıştır (UNCHSD, 2016). Sürdürülebilir kalkınmanın temeli olan sürdürülebilirlik ilkeleri yaşantımızın her aşamasında yer alması gereken bir kavram olarak öne çıkmaktadır. Alan kullanımı ve planlamanın temellerini ele alan "Arazi kullanımı ve Planlama Terimi Sözlüğü" sürdürülebilir kalkınmayı "(1) Çevreyi korurken insan ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan bir fiziksel gelişme ve kaynak kullanımı modeli, genellikle gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılayan gelişme (2) Aynı anda ekonomik refah, çevresel kalite ve sosyal eşitlik sağlayan fiziksel gelişme" olarak ifade etmektedir (Duarte vd., 2010).

Sürdürülebilir kalkınmanın temel hedeflerinin başında şehirleri ve yerleşimleri kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir hale getirmek gelmektedir. Bu bağlamda somut ve somut olmayan kültür varlıklarını koruyan ve kalkınmanın yıkıcı etkilerini azaltan planlar, ilkeler ve stratejik büyüme politikaları dâhil olmak üzere planlama araçlarının benimsenmesi gelmektedir. Avrupa Sürdürülebilir Kent ve Kasabalar Konferansı'nda, eko-sistem yaklaşımı dahilinde kent yönetimleri tarafından uygulanacak politikalar belirlenmiştir (Karakurt Tosun, 2009). Bunlar; her kentin kendi özgün değerleri doğrultusunda sürdürülebilirliğinin sağlanması, kent ve kasabaların mevcut sorunlarını çözmesi ve gelecek nesillere bırakmaması gerekliliği, su kaynakları, toprak yapısı ve biyolojik çeşitlilik bağlamında doğal miras değerlerinin korunması, sosyal adaletin gerekliliği ve halkın yaşam şartlarının iyileştirilmesi, çevresel etki değerlendirme çalışması yapılmadan kentsel gelişim planlarının hazırlanmaması, kent planlarında erişilebilirliğin artırılması gerekliliği, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması ve enerji kazanımının sağlanması, yerel yönetimlere karar mekanizmalarında söz tanınması ve toplumun geniş

katılımı ve yönetim araçlarının belirlenmesidir (Sürdürülebilir Kent ve Kasabalar Konferansı, 1994, akt. Karakurt Tosun, 2009). Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma çalışmalarının temelinde farklı ölçeklerde ilkeler, stratejiler ve kararlar gereklidir. Bu çalışmanın temelinde yer alan kentsel tasarım, Marshall (2009) tarafından kentsel durumların fiziksel biçimi ve bileşenleri olarak ifade edilir. Kentsel tasarım birçok disiplinin bağlantı noktası olarak planlamada yer almaktadır. Kentsel tasarım; kentsel biçim ve kullanımların tasarımı ve organizasyonu olarak tanımlanmakta ve kamusal alanı şekillendirdiği kadar kamusal alan, ulaşım sistemleri, açık alan, sokak kaplamaları ve binaların tasarımını da içermektedir (Larco, 2016). Sürdürülebilir kentsel tasarım ilkeleri Carmona vd. (2003) tarafından: yönetim, kaynak verimliliği, çeşitlilik ve seçim, insan ihtiyaçları, dirençlilik, kirliliğin azaltılması, derişim, ayırt edicilik, biyoçeşitlilik, kendi kendine yeterlilik başlıkları altında ele alınmaktadır. Bentley (1985) mikro ölçekte sürdürülebilir tasarım stratejilerini kirliliğin azaltılması, biyoçeşitliliğin ve mevcut kaynakların korunması, esnek tasarım, geçirgenlik, canlılık, çeşitlilik, okunabilirlik ve ayırt edicilik olarak sıralamaktadır. Newman ve Kenworthy (1999) ise sürdürülebilir yerleşim için; enerji ve hava kalitesi, su, malzeme ve atık, arazi, yeşil alan ve biyoçeşitlilik, yeşil ulaşım, yaşanabilirlik, servisler, hizmetler, olanaklar ve sağlık konularında prensiplerini belirtmektedirler.

Sürdürülebilir kentsel tasarım ölçütleri makro ölçekten mikro ölçeğe kadar farklı mekânsal ölçütler ile değerlendirilmelidir. Bu bağlamda, bu çalışmada literatür araştırması doğrultusunda, kaynakların verimli bir şekilde kullanılması, kirliliğin azaltılması, biyoçeşitliliğin korunması, erişilebilir-yaya dostu-yürünebilir mekân tasarımı, çeşitlilik-karma kullanım, fiziksel ve algılanan güvenlik, dirençli-dayanıklı-adapte olabilen mekân-yapı tasarımı, yere özgü tasarımın yapılması, sürdürülebilir kentsel tasarım ilkeleri olarak benimsenmiştir.

Tablo 1. Çalışma Kapsamında Belirlenen “Sürdürülebilir Kentsel Tasarım İlkeleri”

Sürdürülebilir Kentsel Tasarım İlkeleri	Referanslar
Kaynakların Verimli Bir Şekilde Kullanılması	Bentley, 1985; 1990; Barton, 1996; Newman & Kenworthy, 1999
Kirliliğin Azaltılması	Bentley, 1985; 1990; Newman & Kenworthy, 1999
Biyoçeşitliliğin Korunması, Erişilebilir-Yaya Dostu-Yürünebilir Mekân Tasarımı	Bentley, 1985; Newman & Kenworthy, 1999
Çeşitlilik-Karma Kullanım	Whyte, 1980; Bentley, 1985; 1990; Haughton & Hunter, 1994; Jacobs, 1995; Moughtin vd., 1999; Newman & Kenworthy, 1999; Duany vd., 2010; Shortell, 2016
Fiziksel ve Algılanan Güvenlik	Whyte, 1980; Bentley, 1985; Jacobs, 1961; Carmona vd., 2003; Lambert, 2005; Southworth, 2005
Dirençli-Dayanıklı-Adapte Olabilen Mekân-Yapı Tasarımı	Bentley, 1985; 1990; Haughton & Hunter, 1994
Yere Özgü Tasarımın Yapılması	Bentley, 1985; URBED, 1997

2. Çalışmanın Amacı

Soli-Pompeopolis antik kenti Mersin yerleşimi içinde kalan az sayıdaki arkeolojik alandan birisidir. Uygulanan kısıtlamalar nedeniyle yapılaşmaya açık olmaması Mersin kenti içerisinde kalan ender kentsel boşluklardan biri olmasını sağlamıştır. Sit alanı içerisinde tarım uygulamaları da devam etmektedir. Tarım alanları, yüksek katlı yapılar ile sit alanı arasında tampon bir bölge olup kazı

çalışmalarının henüz tamamlanmamış olması nedeniyle, antik kentte alan düzenleme çalışmaları da sınırlı düzeyde yapılabilmektedir. 3. derece arkeolojik sit alanı ise kentsel gelişim baskısı altındadır. Tüm bu özellikleriyle Soli-Pompeiopolis antik kenti yerleşim dokusunun bir parçası olamamış, kent yaşamına dahil edilememiştir denilebilir.

Bu çalışma, Soli-Pompeiopolis'in Mersin için önemi göz önünde bulundurularak, antik kent çevresinde belirlenen yeni yerleşim alanında yapılabilecek düzenlemeler üzerine kurgulanmıştır. Mersin Üniversitesi Mimarlık Bölümü Kentsel Tasarım Stüdyosu çalışmaları üzerinden tartışılmakta olan konu, geliştirilen proje önerileri ve var olan konut yerleşimine etkileri bağlamında değerlendirilerek sunulmaktadır. Çalışma, Soli-Pompeiopolis ve çevresinin kentsel tasarımını sürdürülebilir koruma-gelişim dengesini gözeterek ele almayı ve bu bağlamda bölge için kalkınma amaçlı sürdürülebilir kentsel tasarım önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Yapılan çalışma, tarihi kalıntıların varlığının devamlılığı, aidiyet kavramı ve kent kimliğinin sürdürülebilirliği açılarından da önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı Soli-Pompeiopolis ve çevresini sürdürülebilir kentsel tasarım ilkeleri doğrultusunda günümüzün gereksinimlerine uygun olarak düzenlenmesi ve tespit edilen problemlerin çözümüne yönelik ilkelerin geliştirilmesidir. Bu bağlamda Soli-Pompeiopolis ve çevresinin koruma ve planlama sürecinde, ilk olarak koruma amaçlı imar planlarıyla mevcut imar planlarının üst ölçekli planlardan başlamak üzere yeniden ele alınması gereklidir.

3. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışma, Soli-Pompeiopolis ve çevresinin kentsel tasarımının koruma-gelişim dengesi gözetilerek gerçekleştirilmesi ve kalkınma amaçlı sürdürülebilir tasarım önerileri geliştirilmesi vurgusuyla yapılan stüdyo çalışmasına dayanmaktadır. Yöntem olarak "Sürdürülebilir Kentsel Tasarım Stratejileri" ve "Mekânsal Olarak Sürdürülebilir Tasarım İlkeleri" stüdyo sürecine dahil edilmiştir. Dört aşamalı bir yöntem kurgulanmıştır.

1. Problem Tanımı ve Literatür Çalışması: Yazarlar tarafından stüdyo süreci öncesinde, ilk aşamada "Sürdürülebilir Kentsel Tasarım Stratejileri" ve "Mekânsal Olarak Sürdürülebilir Tasarım İlkeleri" özelinde literatür çalışması gerçekleştirilerek, strateji ve ilkeler belirlenmiş ve çalışma alanı için problem tanımı ortaya konulmuştur.

2. Alan Analiz Çalışmaları: İkinci aşamada, belirlenen proje alanı özelinde; tarihi miras değeri ve koruma yaklaşımları, alan kullanımı ve ticari yaşam, yerleşimin morfolojik yapısı, sokak ağları ve ulaşım, kent imajı ve kentsel okunabilirlik, iklim özellikleri, peyzaj ve yeşil alan düzenlemeleri, altyapı hizmetleri, duyuşsal analizler, kullanıcı özellikleri başlıkları altında analiz çalışmaları yapılmıştır.

3. Vizyon Önerileri Geliştirilmesi: Üçüncü aşamada, analizler değerlendirilerek, bölge özelinde vizyon önerileri geliştirilmiştir.

4. Kentsel Tasarım Projelerinin Üretilmesi: Çalışmanın dördüncü aşaması kentsel tasarım projelerinin üretilmesidir. Bu aşamada çalışmanın amacı da dikkate alınarak; literatür taraması sonucunda belirlenen ve Tablo 1'de "kaynakların verimli bir şekilde kullanılması", "kirliliğin azaltılması", "biyoçeşitliliğin korunması", "erişilebilir-yaya dostu-yürünebilir mekân tasarımı", "çeşitlilik-karma kullanım", "fiziksel ve algılanan güvenlik", "dirençli-dayanıklı-adapte olabilen mekân-yapı tasarımı" ve "yere özgü tasarımın yapılması" olarak tanımlanan "Sürdürülebilir Kentsel Tasarım İlkeleri" tasarımlar için rehber olmuştur. Öğrenciler bu ilkeleri benimseyen projeleri inceleyerek, kendi tasarımlarını da bu doğrultuda geliştirmişlerdir. Alanın korunması ve alan yönetimi çalışmalarının tamamlanması birinci önceliktir. Verilen proje kapsamında öğrenciler henüz koruma dersini almadıkları için arkeolojik alana müdahaleler kısıtlı tutulmuş, yalnızca nekropol alanına düzenlemeler (platformlar, geçici küçük ticari

birimler, bilgilendirme ofisleri vb) yapılmasına izin verilmiştir. Kuzeyde Sütunlu Cadde sonunda ve batıda nekropol alanına açılan antik kent kapılarının kullanılabilir olacağı, kazı çalışmalarının tamamlandığı ve arkeolojik alanın ziyaretçilere açıldığı bir proje senaryosu kurgulanarak öğrencilerin tasarımlarını bu doğrultuda yapmaları beklenmiştir.

Stüdyo yürütücüsü olan yazarlar tüm süreçleri takip etmiş ve gerekli yönlendirmeleri yapmıştır. Bu strateji ve ilkelerin stüdyo sürecine entegrasyonu ile birlikte öğrencilerin konuya dair farkındalıklarının artırılması amaçlanmıştır. Stüdyo sürecine 84 öğrenci 6-10 kişilik 9 grup olarak katılmış ve süreç yönetimi açısından başarılı olan 3 grup bu çalışmada değerlendirilmiştir. Bu çalışma yöntem olarak stüdyo sürecini ve seçilen projeleri yukarıda belirtilen ilkeler doğrultusunda değerlendirmiş ve stüdyo yürütücüleri olan yazarlar tarafından bu ilkeler doğrultusunda alana özgü öneriler ortaya konulmuştur.

4. Çalışma Alanı

4.1. Alanın Genel Özellikleri:

Mersin ili tarih boyunca önemli ticaret ve kervan yollarına yakınlığı ve güvenli bir iç liman olan coğrafi konumu ile Antik Kilikya'nın en önemli yerleşim yerlerini içine almıştır (Sayar, 2004, akt. MMM, 2016; 2018). Coğrafi bağlamında, alüvyon akıntılarıyla değişen kıyı şeridi nedeniyle Türkiye'nin önemli bir ticaret kenti olan Mersin, yenedünya ekonomisinin ve kentsel dinamiklerin liman kentleri üzerinde önemli etkilere yol açtığı 19. yüzyılda ortaya çıkmış ve bütünleşmiştir. (Adıyeye & Adıyeye, 2004). 19. yüzyılda küçük balıkçı kasabası olan kent, tarımsal üretim ve liman tesisleri sayesinde kozmopolit bir şehre dönüşmüştür. Ayrıca farklı coğrafyalardan gelen göçlerle nüfus artmış, şehrin sınırları batıda Müftü Nehri'ne, doğuda İstasyon'a kadar ulaşmış ve yaklaşık 300 hektarlık bir alana yayılmıştır (MMM, 2016; 2018). Beyhan ve Uğuz (2002), Doğu Akdeniz liman kentlerinin yerleşim bölgelerindeki, dini yapılar, okullar ve konut mimarisi gibi sosyo-mekânsal özelliklerin kozmopolit kültürün bir sonucu olarak Mersin'de izlenebileceğini belirtmişlerdir.

19. yüzyıla dayanan bir geçmişe sahip olan Mersin Limanı ticari kullanımıyla kent için yapıldığı dönemden itibaren daima önemini korumuştur. 1950'lerde modern Mersin Limanı'nın yapılması ve kente yapılan sanayi yatırımlarını takiben Mersin'de kentsel gelişmenin hızlandığı dönem başlamıştır. Bu dönemde Mezitli, kentsel gelişme dinamiklerinin dışında kalan, yapılaşmadan etkilenmemiş kırsal bir yerleşim niteliğindedir. Mezitli İlçesi'nin ilk 1/1.000 ölçekli uygulama imar planı, ikinci konut uygulamalarının Mersin kent merkezinin batı yönünde artmaya başlaması nedeniyle 1986 yılında bölgenin planlı gelişiminin sağlanabilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Mezitli İlçesi'nin idari sınırlarının değişimi, yerleşim düzenini ve planlama süreçlerini de etkilemiştir (MSP, 2020).

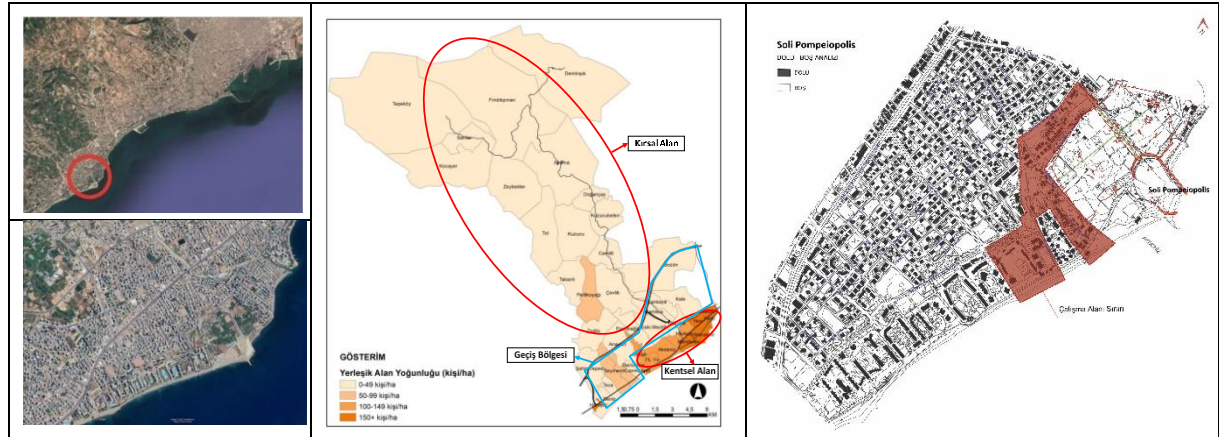
Mezitli İlçesinde bulunan Soli-Pompeiopolis Antik Kenti (Şekil 1) bölge açısından önemli bir arkeolojik sit alanıdır. Kent, güneş anlamına gelen Soli ismiyle, Rodoslu koloniciler tarafından Mezitli'nin güneydoğusunda yer alan Viranşehir olarak adlandırılan bölgede MÖ. 7. yüzyılda kurulmuştur. Çalışma alanında yer alan Soli Antik Kenti'nde; Soli-Pompeiopolis Antik Liman alanı, Sütunlu Cadde, Soli Höyük, Roma Hamamı ve Nekropol Alanı yer almaktadır. Alanın tarihi değeri, beraberinde önemli bir kültür turizmi potansiyelini getirmektedir. Antik kentin denize yakın bir konumda bulunması, iklimsel özellikleri gibi birçok özelliği turizm potansiyeli bağlamında önemlidir. Antik kent çevresinin alt yapı hizmetlerini yeterince almaması nedeniyle bölgenin güvenlik problemleri, erişilebilirlik ve okunabilirlik sorunları ve altyapı problemleri olduğu da görülmektedir.

Şekil 1. Soli Pompeiopolis Antik Kenti (Kaynak: Mersin Büyükşehir Belediyesi Arşivi)

1980'li yıllarda Mezitli ilçesinde ikincil konut gelişmelerinin başlaması, Mersin'in kentsel gelişiminin kıyı boyunca batıya doğru ilerlemesine neden olmuştur. 1990'lı yıllarda yeni yerleşim alanlarının açılmasıyla bölge hızla kentleşmeye başlarken, "Soli-Pompeopolis" kentsel dokunun ve kent yaşamının bir parçası olamamıştır. Bütünsel bir yaklaşımla ele alınmayan koruma ve planlama kararları, bu sürecin farklı uygulama biçimleriyle şekillenmektedir. Uygulamalarda arkeolojik alanlar çoğu zaman kentsel gelişimin önünde engel olarak görülmekte, korunan alanlar planlama kararlarında göz ardı edilmekte, koruma kararları yetersiz kalmakta ve bu durum arkeolojik alanların tahrip olmasına ve kent içindeki atıl alanlar olarak kalmalarına neden olmaktadır. Günümüzde Soli-Pompeopolis, yüksek katlı yapılarla çevrelenmiş, tarım alanı olarak kullanılmaya devam edilen ancak kentsel gelişme baskısı altında olan bir alan olarak tanımlanabilir (Sarıkaya Levent, 2013).

Demografik yapıyı incelediğimizde Mezitli ilçesini üç temel alana ayırmak mümkündür (Şekil 2). Bunlardan ilki, sahil şeridinde yer alan ve nüfus yoğunluğu 100 kişi/ha ve daha yüksek olan kentsel yerleşik alandır. Mersin-Adana Otoyolu'nun kuzeyinde tarımsal ve ormanlık arazileri içinde barındıran, nüfus yoğunluğu 0 ile 49 kişi/ha arasında olan kırsal yerleşim alanı ikinci temel alandır. Bir de bu iki alan arasında, nüfus yoğunluğu 50-99 kişi/ha olan, hem kırsal hem de kentsel özellikler gösteren geçiş bölgesi olarak tanımlanabilecek bir alan mevcuttur (Yoloğlu vd., 2020).

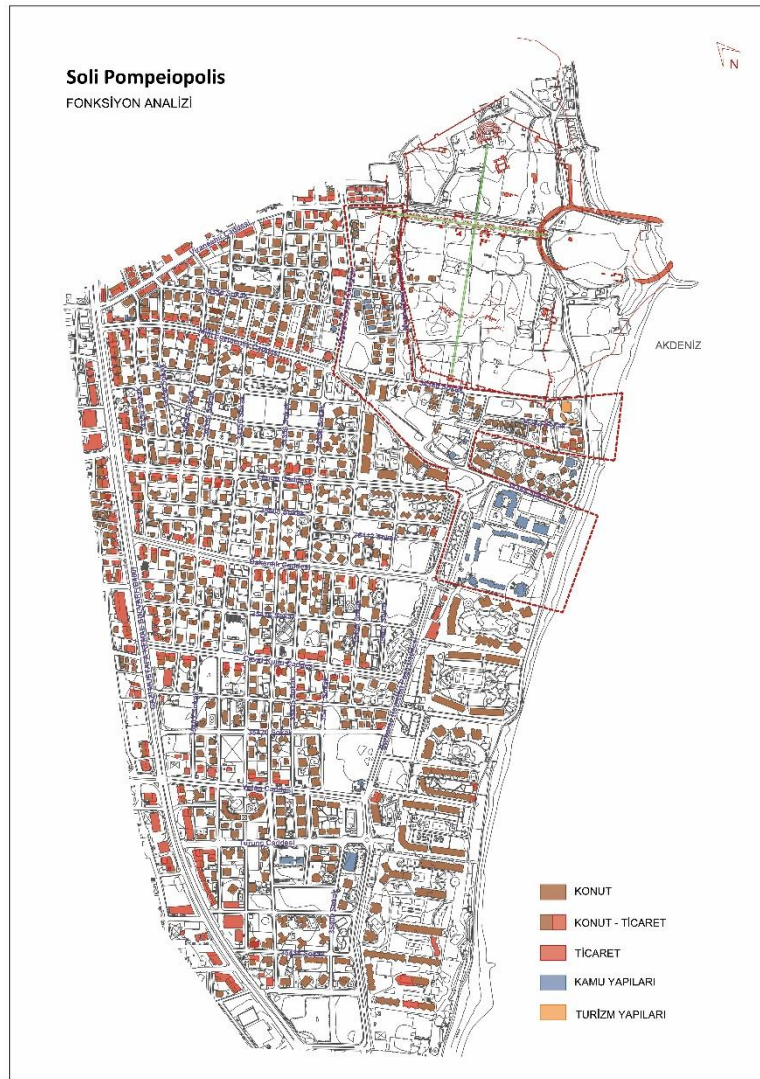

Şekil 2. Çalışma Alanının Konumu (Kaynak: (1) Mersin Büyükşehir Belediyesi Arşivi, (2) Google Earth Ekran Görüntüsü, (3) (Yoloğlu vd., 2020, s. 69), (4) Yazarlar tarafından hazırlanmıştır)

Çalışma alanı birinci alan olarak belirlenen sahil şeridinde yer almaktadır (Şekil 2). Bugün Mezitli'de yaşayan yerel kullanıcının yanı sıra, göçle gelen birçok topluluk, son yıllarda bu alanda ve çevresinde yerleşmeye başlamıştır. Böylelikle kültürel çeşitlilik ve insan tipolojisi ivmeli bir artış yaşamıştır. Bu bağlamda yerel halkın ve yabancı uyruklu insanların kendi aralarında oluşturdukları farklı sosyal yaşantılar söz konusu olmuştur. Ortak bir geçmişle, paylaşım, yüz yüze iletişim ve sosyal, kültürel ve ekonomik çeşitlilik ile oluşan ve gelişen mahalle yaşantısı çalışma alanının bir bölümünde devam ederken, farklılaşan sosyal doku ile bazı alanlarda niteliğini ve anlamını yitirmiştir. Bu bağlamda,

Çalışma alanında birçok sit alanı bulunmaktadır ve bu nedenle alan bazı kısıtlamalara tabidir (Şekil 4). 1992 tarihinde Adana KTVK Kurulu tarafından onaylanan 1/1000 ölçekli koruma amaçlı imar planına göre; çalışma alanı çevresinde bulunan 1. derece sit alanı için imar izni bulunmamaktadır. 3. derece sit alanı üzerindeyse en fazla 6,50 metre gabari yüksekliği verilmiştir. Bölgede uygulanan kısıtlamalara göre; binalarda çatı katı ve bodrum yapılamamakta ve bitişik nizam uygulanamamaktadır (Sarıkaya Levent, 2013, s. 119). Yerleşimin çoğunlukla koruma alanı dışında ve kısmen 3. derece arkeolojik sit alanı içerisinde geliştiği görülmektedir. İlgili yönetmelik maddelerine istinaden yeni tarımsal alanların açılmasına izin verilmemekle birlikte yasal olarak sınırları belirlenmiş mevsimlik tarımsal faaliyetler antik kent içinde sürdürülmektedir.

Bölgedeki fonksiyon analizleri ve bu analizlerden yapılan çıkarımlar doğrultusunda kamu yaşamının dağılımı ve mekânsal etkisi bağlamında çalışma alanı ve yakın çevresi tarihsel değer açısından oldukça önemli bir potansiyele sahiptir. Bölgede kentin önemli plajlarından birisi yer almaktadır. Bu artı yönlerin yanında bölgede dağılımı yetersiz olan fonksiyonlar bulunmaktadır. Sağlık, eğitim, spor ve kamu kuruluş ve tesis sayısı yetersiz olup nüfusun ihtiyaçlarının gelecek zamanda tam anlamıyla karşılanamayabileceği söylenebilir. Bölgede potansiyel olmasına rağmen alternatif turizme yönelik faaliyetlerde bulunulmaması nedeniyle, burayı ziyaret eden ve hâlihazırda burada yaşamını sürdüren insanların daha iyi vakit geçirmelerine ve farklı alanlarda hobilerinin gelişmesine katkı sağlayacak kamusal kapalı-açık mekânlar yeterli düzeyde değildir.

Şekil 5. Soli Pompeiopolis Proje Alanı ve Yakın Çevresi, Fonksiyon Analizi (Alan Kullanımı)

İklim bağlamında alan incelendiğinde Akdeniz ikliminin etkisi altında olan bölgede yazların sıcak, nemli, kurak ve açık ve kışların ise soğuk, yağışlı ve parçalı bulutlu geçtiği söylenebilir. Yıl içerisinde sıcaklık 8°C ila 33°C arasında değişiklik göstermektedir. Mezitli bölgesindeki en sıcak ay ağustos, en soğuk ay ise ocak ayıdır. Yağmurlu gün ihtimali yıl boyunca değişiklik göstermektedir. En çok yağmurlu günün olduğu ay şubat, en kurak ay ise temmuzdur. Mezitli hissedilen nem oranına bakıldığında yılın en bunaltıcı dönemi 9 Haziran tarihinden 20 Eylül tarihine kadar sürmektedir. Proje alanının deniz kenarında olması nemin etkisini daha da arttırmaktadır. Proje alanındaki hâkim rüzgar yönü ve şiddeti yıl içerisinde değişkenlik göstermektedir (URL 3). Proje alanında rüzgârı engelleyecek yapılar ve etkenler olmadığından tüm alan gelen rüzgârı aktif bir şekilde kullanabilecek durumdadır.

Peyzaj ve rekreasyon alanları bağlamında iklim şartları göz önüne alınarak, çeşitliliğe bakıldığında bölgenin zengin bir bitki örtüsüne sahip olduğu söylenebilir. Proje alanı yeşil alan analizi yapıldığında, hâlihazırda yoğun olarak yumuşak toprak zemin, az miktarda ise kamusal ve tarım arazisi kullanımı tespit edilmiştir. Bu alanların fazlalığı arazide kentsel boşluklar yaratmaktadır. Proje alanında ağaç çeşitleri olarak çam, İsrail kauçuğu, söğüt, akasya, palmiye yoğun olarak bulunmaktadır. Bunların dışında tarım arazilerinde zeytin ve turunçgiller yoğun olarak, incir ve yenedünya ise az miktarda yetiştirilmektedir. Çam, palmiye ve zakkum bitkileri genel olarak yol kenarlarında ve bahçe duvarlarının yakınlarında gözlemlenmiştir.

Alan altyapı hizmetlerini Mezitli bölgesinden almaktadır. Hizmet alanları bağlamında bölgenin kanalizasyon altyapısına bakıldığı zaman herhangi bir sıkıntı görülmemektedir, içme suyu borularının bakıma ihtiyacı vardır, elektrik altyapısı ise yetersizdir. Bölgede çok fazla elektrik kesintisi meydana gelmekte, trafo kullanımı fazlalaşmaktadır. Altyapı dışında sorun olarak; Mersin Mezitli Atık Su Pompa İstasyonu'nun çalışma alanının yakınlarında bulunması söylenebilir. Bu yapı hem çevresine kötü kokular yaymakta hem de estetik açıdan kent silüetinde kötü bir görüntü yaratmaktadır.

Duyusal analiz bağlamında bölge deniz kenarında olması sebebiyle denizin kokusu ve denizden gelecek dalga sesinin kullanıcılar üzerinde rahatlatıcı ve olumlu bir duyusal etkisi bulunmaktadır. Estetik açıdan da bu olumlu etki devam etmektedir. Mersin'de Akdeniz ikliminin etkisiyle havadaki nem oranının fazlalığından dolayı bahar ve yaz aylarında oluşan bunaltıcı hava, Mezitli Atık Su Pompa İstasyonu'nun varlığı sonucu oluşan kokular kullanıcıları rahatsız etmektedir. Çalışma alanında bulunan ana arterlerdeki araç trafiği sonucu oluşabilecek gürültü ve egzoz salınımıyla oluşacak gaz emisyonları da kullanıcıların proje arazisi ve çevresindeki kullanım konforunu olumsuz etkilemektedir.

Sosyal yapı ve kullanıcı özellikleri açısından, göç almış olması nedeniyle bölgedeki kültürel çeşitlilik ve insan tipolojisi ivmeli bir artış yaşamıştır. Bu bağlamda yerel halkın ve yabancı uyruklu insanların kendi aralarında oluşturdukları mahalle yaşantısı ve komşuluk ilişkileri, insan-mekân ilişkisinin iletişimi olanaklı kılması, yaya erişimi, altyapı ve kamusal hizmetlere ulaşım, mahallelerin ve sokakların ölçeği gibi fiziksel çevre bileşenlerinin kuvvetli olduğu bölgelerde, önemini korurken, bu bileşenlerin yeterli olmadığı bölgelerde mahalle kavramının, kent ve kentli yaşamında yeterince önem taşımadığı gözlenmektedir.

5. Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde, proje geliştirme sürecinde detaylı şekilde anlatılan "Sürdürülebilir Kentsel Tasarım İlkeleri" doğrultusunda geliştirilen çalışmalar değerlendirilmiştir. Önceki bölümlerde belirtildiği gibi bu ilkeler literatür okumaları ile; "kaynakların verimli bir şekilde kullanılması", "kirliliğin azaltılması", "biyoçeşitliliğin korunması", "erişilebilir-yaya dostu-yürünebilir mekân tasarımı", "çeşitlilik-karma kullanım", "fiziksel ve algılanan güvenlik", "dirençli-dayanıklı-adapte olabilen mekân-yapı tasarımı" ve "yere özgü tasarımın yapılması" olarak belirlenmiştir. Bir önceki bölümde yer alan kentsel analizler de kullanılarak alanda problem ve potansiyel belirleme çalışmaları yapılmış ve öneri vizyon çalışmaları geliştirilmiştir.

Vizyon oluşturma sürecinde çalışma gruplarını yönlendiren ve önerilerin oluşmasına yardımcı olan belirli etmenler öne çıkmaktadır. Bunlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Proje alanı ve çevresi oldukça yüksek nüfuslu bir yerleşime sahiptir. Alan iyi bir peyzaj çalışması ve denizle entegre edilmiş tasarımla konut yerleşimiyle sahilin bağlantısını sağlayan, kent yaşamında bir nefes alma noktası olabilir. Doğru tanıtım ve halkın bilgilendirilmesiyle alana yerli ve yabancı birçok turist çekilebilir ve proje alanı Mersin'in odak noktalarından biri haline gelebilir.

- Soli Antik Kenti, kent içerisinde kalmış önemli bir kültür turizmi noktasıdır. Mersin Tarihi Kent Merkezi'nin içinde barındırdığı tarihi yapılar, kent belleğinde yer edinmiş önemli alan ve mekânlar ile entegre edilerek tanımlanacak kültür gezi rotalarına kazı-düzenleme çalışmalarının tamamlanmasıyla, Soli Antik Kenti de dahil edilebilir.

- Saha düzenlemelerinin olmaması ve arkeolojik kalıntılara erişimin yetersiz olması, arkeolojik sit alanı ve çevresinde Mezitli Atık Su Pompa İstasyonu gibi uyumsuz arazi kullanımları ve tarımsal faaliyetlerin bulunması, uygun olmayan şekilde koordine edilmiş ulaşım sistemi, doğrudan ve dolaylı olarak Soli-Pompeiopolis ve çevresine zarar vermektedir.

- Antik kent içerisindeki eserler ve proje alanındaki 1. ve 3. derece arkeolojik sit alanları arasında bağlantı kurulmalı, ziyaretçilerin çalışmaları ve arkeolojik kalıntıları izlemesi sağlanmalıdır. Ayrıca bölgede, çıkan eserlerin sergilenebileceği ve ziyaretçilere bilgi verilebilecek bir müzeye ihtiyaç vardır.

-Halkın ve özellikle o bölgede yaşayan genç kullanıcıların bölgenin değerleri konusunda bilinçlenmesini sağlamak için çözüm önerileri geliştirilmesi sağlanmalıdır.

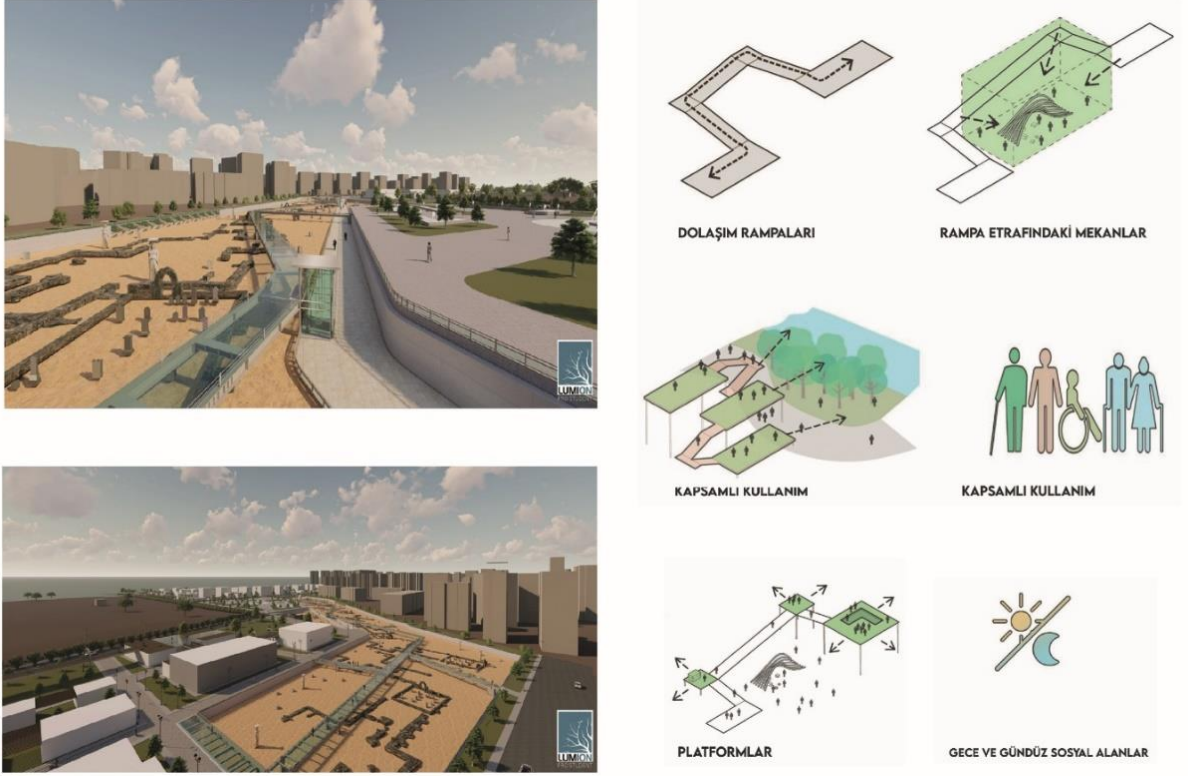
- Kıyı kullanımının doğru bir şekilde tanımlanması ve kıyının kente entegrasyonunun sağlanması önemlidir. Kıyıya ulaşılabilir kılmak hedeflenmelidir.

- Bölgede eğitim, kültür, kamu, ibadet, ticaret, konaklama, dinlenme, eğlence, spor ve sanat içerikli fonksiyonlara sahip mekânları işlevsel bir zincir kurgulayarak erişilebilir kılmak ve kendi kendine yetebilen bir yerleşim oluşturmak önemlidir.

- Alanın yıllık güneşlenme miktarı fazladır, bu nedenle yenilenebilir enerji kaynakları tercih edilebilir.

Öneri 1: Geliştirilen çalışmalar arasından ilk olarak, Soli-Pompeiopolis Antik Kenti'nin tarih boyunca süregelen zaman dilimlerine ait farklı tarihi katmanlardan oluştuğunu ortaya koyan "katmansal etkileşim" proje önerisi incelenmiştir.

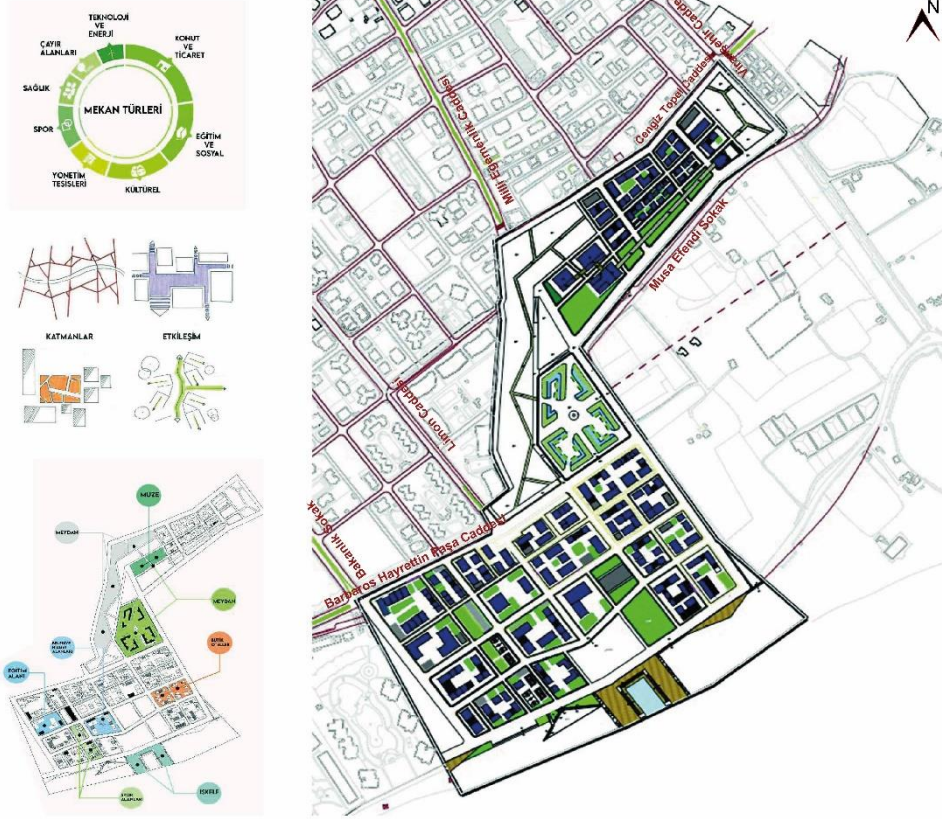
Projenin amacının tarihi katmanlarla günümüzün katmanını etkileşime sokmak ve kullanıcıların farklı zaman dilimleri arasındaki yolculuğunu tarihi kalıntılara zarar vermeden sağlamak olduğu görülmüştür. Bu sebeple platformlardan yararlanıp kot farkları oluşturulduğu görülmektedir. Özellikle antik kent çeperinde yer alan sit alanlarında çelik konstrüksiyonlu cam köprüler tasarlanmış, bu köprülerin yer yer genişletilerek seyir terasları oluşturulmasıyla kullanıcıların alandaki çalışmaları üst ölçekten izletmeleri sağlanmış ve tarihi alanın okunabilirliği arttırılmıştır. Soli Pompeiopolis Antik Kenti'nin kuzey ve batısında yer alan Nekropol alanı için geliştirilen öneriler, Cengiz Topel ve Milli Egemenlik Caddelerinden antik kent ve yapıları çevreye bakış Şekil 8'de görülmektedir. Bu kararlar alınırken dezavantajlı bireylerin kullanımının da göz önünde bulundurulduğu saptanmıştır. Sit alanlarında kullanıcılara alanla ilgili videoların izletileceği bir simülasyon ve izleme alanı tasarlanmıştır. Kaldırımların yüksekliğinin minimum düzeyde tutulması ile de dönüş açılarının daraltılması ve kaldırımların peyzajla bütünleştirilip süreklilik sağlanmasının amaçlandığı görülmüştür.

Şekil 8. "Katmansal Etkileşim" Temalı Proje Görselleri 1

"Çeşitlilik-karma kullanım" ve "yere özgü tasarımın yapılması" sürdürülebilir kentsel tasarım ilkeleriyle ilişkili olarak, proje alanının denize yakın bölümünde kullanıcıların sosyalleşip dinlenebilecekleri rekreasyon alanları tasarlandığı görülmektedir. Yaşanabilir mekânların oluşturulması amacıyla, farklı fonksiyonlara sahip mekânlar bir araya getirilerek, günlük yaşamsal ihtiyaçların yürüme mesafesinde karşılanabilmesi sağlanmıştır. Kamusal mekânların canlılığının artması, toplumun birbiriyle etkileşim yerleri olan bu alanlarda kullanıcıların karşılaşmasını ve insanlar arasındaki iletişimin artırılmasını beraberinde getirmesi amaçlanmıştır. Yıllık güneşlenme miktarını ve kullanıcı konforunu düşünerek, birimler arasında yarı açık mekânlar oluşturulduğu görülmektedir. Yarı açık mekânlarda organik pazar gibi ticari alanlar ve sanat sokakları tasarlanmıştır. "Erişilebilir-yaya dostu-yürünebilir mekân tasarımı" ilkesiyle ilişkili olarak kentin mevcut ulaşım bağlantılarının devam ettirildiği görülmüştür. Aksların mevcut ulaşım bağlantılarıyla bütünleşmiş şekilde tasarlanması kullanıcıların alanı algılamasında kolaylık sağlanmış ve alanın okunabilirliği artırılmıştır. Yine oluşturulan bu akslardan uygun olanların seçilerek araç trafiğine açılması, diğerlerinin ise yaya kullanımına sunulması ile alanın yürünebilirliğinin arttırılmaya çalışıldığı ve bisiklet yolları-bisiklet park/kiralama istasyonları ile mekânlar arası erişilebilirlik sağlanmasının amaçlandığı görülmüştür (Şekil 9).

"Fiziksel ve algılanan güvenlik" ilkesiyle ilişkili olarak karma kullanım ve gece ışıklandırması ile proje alanının kentli için güvenli hale getirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Sosyal ve kültürel ihtiyaçların karşılanabileceği yeşil alanlar, kullanıcılara güvenli mekânlar sunacak şekilde tasarlanmıştır. Dinlenme, eğlenme, sosyalleşme amacıyla tasarlanan bu mekânların, kullanıcıların gündüz ve akşam saatlerinde kullanım dengeleri gözetilerek konumlandırılmaya çalışıldığı söylenebilir.

Şekil 9. “Katmansal Etkileşim” Temalı Proje Görselleri 2

Kentsel yeşil alanlar kullanıcıların çevresel süreçleri öğrenmesi konusunda bir fırsat alanına çevrilerek, özellikle ilköğretim çağındaki çocukların çevre bilincini oluşturmak ve doğayı koruma konusunda daha duyarlı hale getirilmesini sağlamak amacıyla bilgilendirme panolarıyla çevrelenmiştir. Hayvanlar için uygun barınma ve sağlık hizmetlerinin olduğu mekânlar kurgulanmıştır.

“Çeşitlilik-karma kullanım”, “kirliliğin azaltılması” ve “kaynakların verimli bir şekilde kullanılması” ilkeleriyle ilişkili olarak meydanlar ve festival alanları oluşturulduğu görülmektedir. Bu festivallerin atıksız festivaller şeklinde yapılmasının ve bu bağlamda alanın kirliliğinin en aza indirmesinin hedeflendiği belirtilmektedir. Butik oteller oluşturup yerli ve yabancı turistlerin konaklama ihtiyacının yerinde çözülmesi sağlanmıştır. İbadet ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak farklı inançlar için gerekli ibadet mekânları önerilmiştir. Kafeterya ve restoranlar çözümlenip uygun yerlerde konumlandırılmıştır. Kıyı bölümünde, belirlenen aksların denize incek şekilde konumlandırılması sağlanarak, tasarlanan sosyal alanlardan kıyıya erişilebilirliğin kolaylaştırıldığı görülmektedir. Kumsalın bütünlüğünü bozmadan bir amfi tiyatro ve ekosisteme zarar vermeyecek çevreci ve minimal strüktür sistemleri ile tasarlanacak bir platformla (Şekil 10) bölgenin canlandırılmaya çalışılması amaçlanmıştır. Kıyı çizgisine yapılan müdahale açısından eleştiriye açık bir tasarım olmakla birlikte tasarımda yapılacak ufak değişikliklerle platformların amaca hizmet edeceği söylenebilir.

Yıllık güneşlenme miktarının oldukça fazla olduğu bölgede, yenilenebilir enerji kaynaklarından maksimum düzeyde faydalanılması amacıyla, tasarlanan yapılara kendi enerjilerini karşılayacak şekilde güneş panelleri yerleştirilmiştir. Paneller kent mobilyalarına ve ışıklandırma sistemine de adapte edilmiştir. Ayrıca hizmet maliyetlerini düşüren ve karbon ayak izlerini azaltan bina tipleri ve kentsel formların geliştirilmesine çalışıldığı görülmektedir. İklim krizini de göz önünde bulundurularak sera gazı emisyonları oluşturmayan altyapı sistemleri tercih edilmiştir. Ayrıca proje alanında sadece bölgede bulunan mekânlara hizmet eden, çöpleri ayrıştırıp geri dönüşüme uygun hale getirecek bir atık merkezi yapılmasının önerildiği görülmektedir. Yerleşim yerine, denize ve sit alanına yakınlığı düşünüldüğünde

böyle bir tesisin önerilmesinin yaratacağı problemler konusunda öğrenciler uyarılmıştır ancak araştırmaları doğrultusunda tesisi yeşil çatı ve duvarlarla birlikte tasarlayıp, teknik imkânlar kullanmayı ve koku giderici bitkiler ekmeyi düşündüklerini belirtmişlerdir.

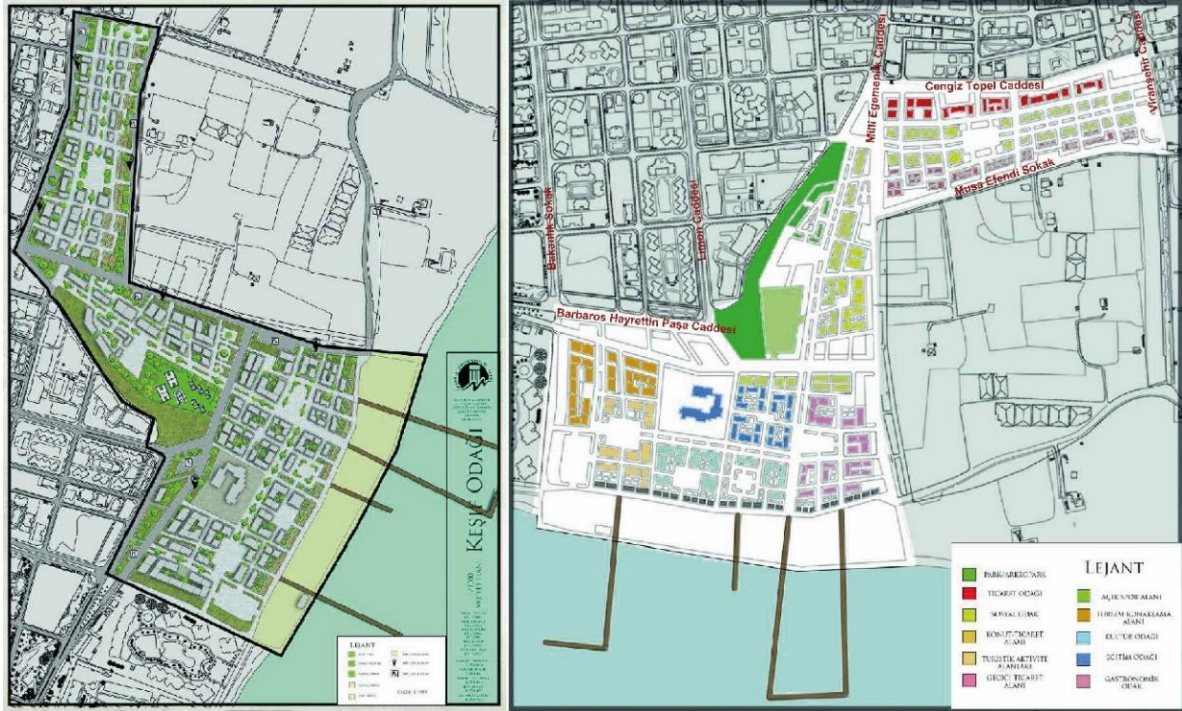
Şekil 10. "Katmansal Etkileşim" Temalı Proje Görselleri 3

Öneri 2: Önerilen ikinci çalışma "Keşif Odağı" temasıyla (Şekil 11) oluşturulmuştur. Kentsel alanların deneyimlenme sürecinin, mekânsal keşif hissi ve duyuşsal uyarılar aracılığıyla kullanıcıların kentle olan bağlarını kuvvetlendirdiği varsayımı ile geliştirilen çalışmada, kullanıcıların mekânla hem işlevsel hem de algısal olarak bir etkileşim kurarak kentsel alanı benimsemeleri öngörülmektedir. Çalışmada kullanıcıların kentsel alanı keşif duygusu aracılığıyla deneyimlemeleri sağlanmış, kullanıcıların zihinlerindeki imgesel bağlam sağlamlaştırılarak aidiyet hissi oluşturulması amaçlanmıştır. Keşif hissini kentsel alana bütüncül olarak yayılabilmesi amacıyla, alanın belirli noktalarında özelleşmiş odaklar oluşturulduğu gözlemlenmiştir.

Proje kapsamında ele alınan ilk parametre; "yere özgü tasarımın yapılması", kentin tarihi değere sahip yerlerinden biri olan ve özgün değerleri nedeniyle korunması gereken Soli Antik Kentinin kullanıcılar tarafından okunabilirliğinin artırılması ve bölgenin farkındalık yoluyla değerinin artırılması olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda; alana kentten gelen sokaklar devam ettirilmiş ve bu sokaklara buldukları odaklardan beslenmelerini sağlayacak karşılayıcı ve ilgi çekici mekân önerileri getirilmiştir.

"Erişilebilir-yaya dostu-yürünebilir mekân tasarımı" ve "çeşitlilik-karma kullanım", ilkeleriyle ilişkili olarak; devam ettirilen sokaklar ve tasarlanan çekici mekânlarla kentlinin katılımının sağlandığı, işlev olarak çok çeşitli mekânların bulunduğu odak noktalarının oluşturulduğu görülmektedir. Odak noktalarının kentlinin tasarım alanına katılımıyla bölgede geçirdikleri zamanı heyecanlı, keyifli, konforlu, eğitici kılmak, ayrıca yine bu çok çeşitli yapı ve aktivite yaklaşımıyla birlikte her türden etnik grubu, demografik yapıda insanı, her yaş grubundan bireyi bir araya getirmek ve hem kentle hem de birbirleriyle etkileşimlerini kuvvetlendirmek amacıyla oluşturulduğu belirtilmiştir. Odaklar birbiri ile ilişkili olarak kurgulanmış, farklı kullanıcıların birbirleriyle iletişimi kesilmemiş, bazı odakların farklı kullanıcı özelliklerini bir araya getirmesi amaçlanmıştır. Alan genelinde karma kullanım sağlandığı söylenebilir. Bu tasarım yaklaşımı bağlamında, odak noktalarından ilki ziyaretçilerin alana katılımı için butik otel, pansiyon gibi konaklama birimlerinin yer aldığı turizm odağıdır. İkinci odak olarak, bölgede bulunan İcel Anadolu Lisesi ile beraber genç nüfusun eğitimi ve gelişimini destekleyecek, halk eğitim merkezi, kreş ve içerisinde atölyelerin de bulunduğu eğitim odağının tasarlanmış olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra kentlinin, genç kullanıcıların ve ziyaretçilerin sosyo-kültürel gelişimlerinin sağlanacağı

sergi salonları, tiyatro alanları, kitap okuma alanları, festival amaçlı kullanımlarında yer aldığı üçüncü bir kültür odağı oluşturulmuştur. Dördüncü odak noktasıysa, gastronomi alanında da çok zengin bir mutfağa sahip olan Mersin'in yöresel yemeklerinin tanıtım anlamında ön plana çıkarılıp, kullanıcıların bu yemekleri deneyimleme fırsatlarının olacağı, restoranların, kafelerin, gastronomi atölyelerinin ve tadım alanlarının da bulunduğu gastronomi odağıdır. Kullanıcıların iş, eğitim veya sosyal yaşantılarında maruz kaldıkları stresi atabilecekleri, her yaştan bireyin daha sağlıklı bir bedene sahip olmalarını sağlayacak ve aynı zamanda sosyal becerilerinin gelişmesini de ön plana çıkaracak dinamik spor odağı ve kentlinin de ekonomik olarak kazanç elde edebileceği, içerisinde ticari mekânların, karma kullanımların, yarı açık kullanıma sahip esnek ve geçici ticari donatıların da bulunduğu ticari odak ile birlikte toplam altı odak tasarımı belirleyici olmuştur.

Şekil 11. "Keşif Odağı" Temalı Proje Görselleri

Bu çalışmada oluşturulan kurgunun genel yaklaşımının alanı imge niteliği taşıyacak ve içlerinde özgün aktivitelerin yapıldığı bölgelere ayırmak olduğu görülmektedir. Bu bağlamda oluşturulan odak noktalarının yanı sıra, konsept alanları olarak arkeopark, araştırma merkezi ve atölyeler ile kıyıdaki kullanımın artırılması amacıyla bir yelken kulübü ve kayıkhanesi önerileri çalışmanın diğer fonksiyonel mekân önerileri olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca kıyı kullanımı seyir teraslarıyla zenginleştirilmiştir. Yapısal ve mekânsal açıdan bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek olan servis ve hizmet alanlarının ise eşit bir şekilde tüm alana yayıldığı görülmektedir.

"Erişilebilir-yaya dostu-yürünebilir mekân tasarımı" ile ilişkili olarak diğer bir amaç, odakların ve bu odakları destekleyen yapıların erişilebilirliğini sağlamak olarak belirtilmiştir. Ulaşımın devamının sağlanması amacıyla toplu taşıma durakları ve araç trafiğinin yeniden düzenlendiği görülmektedir. Bölgede, trafik akışını sekteye uğratmayacak şekilde olabildiğince fazla yayalaştırılmış sokak önerisi getirildiği, bu bağlamda çalışma alanında yaya öncelikli bir omurga tasarlandığı görülmektedir. Aynı zamanda tasarlanan rotaların bisiklet ulaşımıyla desteklenmesi de söz konusudur.

Fonksiyonlar arası ulaşımın ana omurga etrafında çözüldüğü saptandıktan sonra çalışmanın arazi içi konforu artırıp aktif sistemlerin kullanım ihtiyacını azaltan ve sürdürülebilir bir proje gerçekleştirmenin temeli olan "biyoçeşitliliğin korunması", "kirliliğin azaltılması", "kaynakların verimli bir şekilde

kullanılması” ve “yere özgü tasarımın yapılması” ilkelerini ele alış şekli incelenmiştir. İlkelerin sağlanmasında peyzaj unsurunun aynı zamanda bir ayırıcı ve koruyucu göreviyle de kullanıldığı gözlemlenmiştir. Peyzaj bağlamında, taşıt trafiğiyle yapı adalarını sınırlandıran bölgede bir yeşil bant oluşturulmuş, daha çok gövdesi yapraklı ağaçlar kullanılmıştır. Böylece araçlardan gelebilecek olan gaz emisyonlarının, egzoz dumanının, görsel ve duysal kirliliğin azaltılması amaçlanmıştır. Bunun yanında arazi içerisinde daha çok gövdesi tıraşlı uzun ağaçlar kullanılarak hem mekânlar arası hem de denize doğru olan göz takibi kesilmemiş ve arazi içerisi gözlemlenebilirlik arttırılmıştır. Rüzgâr hızının kontrolünün de bu peyzaj unsurlarıyla sağlandığı, kuzey-güney aksındaki denize açılan yolların ise pasif havalandırmanın kontrolünün sağlanması amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca bölgede karma kullanıma önem verilmesi ve bu bağlamda tasarlanan yapıların parklar ve kamusal alanlarla desteklenmesi söz konusudur.

“Fiziksel ve algılanan güvenlik” ilkesi bağlamında, çalışma alanında kentsel dokunun okunabilirliğinin düşük olması ve güvenlik riski nedeniyle, alanın güvenliğinin sağlanması, bu projede ön plana çıkarılmıştır. Konut kullanımının hem turizm alanında hem de odakları bağlayan ana omurga etrafında gerçekleştirilmesiyle bölgenin okunabilirliğinin arttırıldığı, böylece kullanıcılar açısından güven hissinin kuvvetlendirildiği görülmektedir.

Ayrıca projede yapı, peyzaj, açık, kapalı mekân dizilimi sağlanırken hem Soli Antik Kenti’nden hem de denizden iç mekânlara doğru kademeli bir yükselme yaklaşımı benimsenmiş, bu bağlamda bölgenin okunabilirliğinin ve alanlar arası geçirgenliğin arttırılması sağlanmıştır.

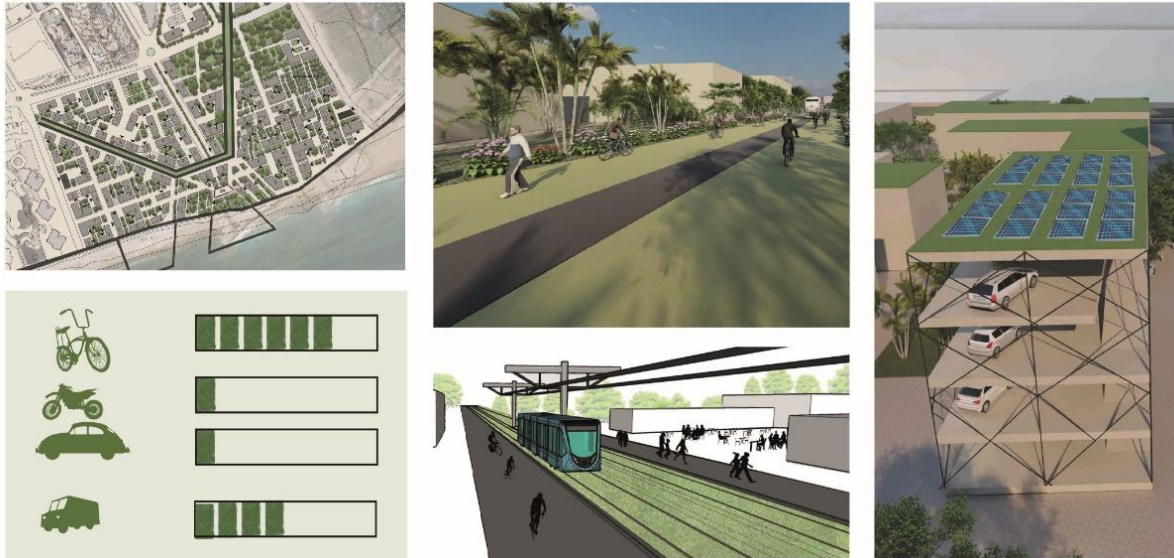
Öneri 3: Öneri projelerden bir diğeri olan “Eko-kent” temalı çalışmanın (Şekil 12), proje alanının mevcut durumunu canlandırmayı, yenilemeyi ve bölgeyi bir doğa merkezi haline getirmeyi amaçlandığı görülmektedir. Ekolojik öğelere önem verilen projede, Soli Antik Kenti’ne olan yakınlık sebebiyle, sosyal ve kültürel bir odak olabilme potansiyeli de değerlendirilmiştir.

Şekil 12. “Eko Kent” Temalı Proje Görselleri 1

“Erişilebilir-yaya dostu-yürünebilir mekân tasarımı” ilkesi ile Viranşehir Caddesi’nden başlayarak Milli Egemenlik Caddesi’nin proje alanına bağlandığı noktaya kadar uzanan yeşil omurga, tasarımın ana kurgusunu oluşturmakta ve arazi içerisinde çevreye zarar vermeksizin erişilebilirliği sağlamaktadır. Bu omurga araç trafiğine kapalıdır. “Kirliliğin azaltılması” ilkesiyle ilişkili olarak, yayalaştırma kararları ile gaz emisyonları nedeniyle oluşan toprak kirliliğinin önüne geçilmesinin ve bölgede sürdürülebilir bir dönüşüm sağlanmasının amaçlandığı belirtilmiştir.

Tasarımda fonksiyonlara ilişkin yer seçiminde, günlük ihtiyaçların yürüme mesafesinde karşılanması dikkate alınmış, yürünebilirliğin artırılması sağlanmıştır. Kentsel servis gereksinimlerine hizmet eden mekânların da yine yürüme mesafesi içerisinde konumlandırılmasına dikkat edilmiştir. Bu mekânların bisiklet yolları ile entegrasyonları sağlanarak, özel araba kullanımı ihtiyacı minimuma indirilmiştir. Arazi içerisinde araçların egzoz dumanından kaynaklanan kirliliği azaltmak amacıyla alınan ulaşım kararlarından bir tanesinin de tramvay olduğu görülmektedir (Şekil 13). Tramvay yolu Viranşehir Caddesi’nin proje alanına bağlandığı noktadan başlayarak tasarlanan yeşil omurga üzerinde devam ederek, Bakanlık Caddesi’nde son bulmaktadır. Alana gelecek araçlar için kapalı-açık otopark alanlarının ekolojik tasarım ilkeleri dikkate alınarak tasarlandığı görülmektedir (Şekil 13).

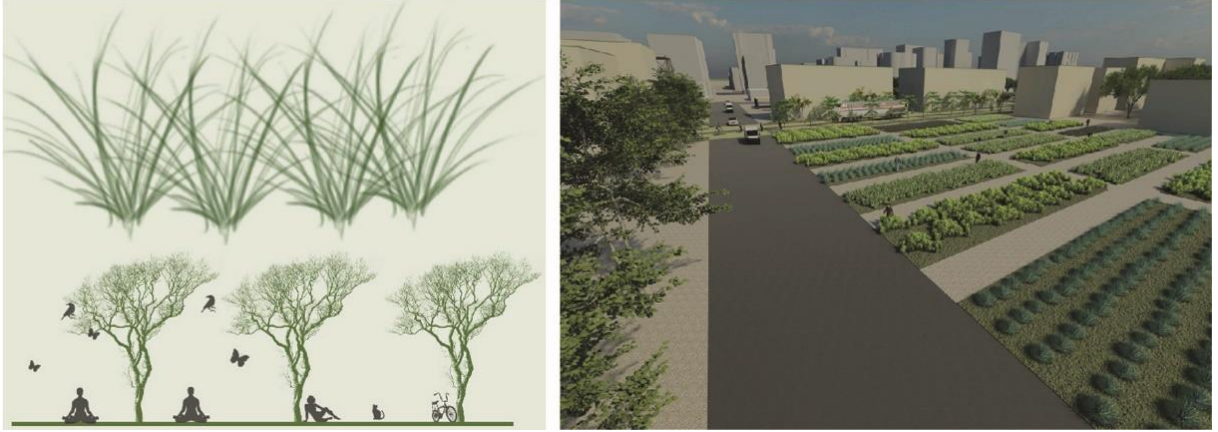

Şekil 13. “Eko Kent” Temalı Proje Görselleri 2

Ayrıca kentin mevcut bisiklet yollarını referans olarak tasarlanan bisiklet yolları ile kullanıcılara kentle bütünleşmiş, kesintisiz bir dolaşım ağı sunulmaktadır. Proje alanında Limon Caddesi ve Bakanlık Caddesi’nin bağlandığı noktalardan başlayacak şekilde bisiklet yollarına yer verilmiştir. Bisiklet yollarının üzerinde, belli alanlarda küçük bisiklet parkları da bulunmaktadır. Kaldırımlar uygun yükseklik ve genişlikte tasarlanarak ağaçlandırılmıştır. Eko-kentte tasarlanan ulaşım ağlarının (yaya yolu, bisiklet yolu vb.) sadece sağlıklı bireyler gözetilerek değil, dezavantajlı kullanıcıların da kesintisiz şekilde erişimlerini sağlayacak şekilde tasarlanması sağlanmıştır.

“Kaynakların verimli bir şekilde kullanılması”, “kirliliğin azaltılması” ve “biyoçeşitliliğin korunması” ilkeleriyle ilişkili olarak, tasarım alanında ekolojik farkındalığın yaratılması ve duyarlılığın artırılmasının amaçlandığı görülmektedir. Biyolojik çeşitlilik bitkileri, hayvanları, ekosistem ve habitatlarını içine almaktadır. Projede, orman ve lavanta bahçeleri gibi alanlar tasarlanarak birçok canlı habitatının sağlanacağı çok fonksiyonlu yeşil alanlar yaratılmıştır (Şekil 14). Eko-kent’te kullanılan peyzaj öğeleri ve orman alanı olarak belirlenen bölge sosyal etkinlik alanlarıyla desteklenerek kentin bütününde bir canlılık oluşturulması ve kullanıcıların yeşil alanlara ilgisinin artırılması sağlanmıştır. Binaların

çatılarında, duvarlarında, balkonlarında ve arazinin içindeki eğimli alanlarda, yeşil alan biyoçeşitliliğini koruyacak şekilde peyzaj tasarımları yapılmıştır.

Şekil 14. "Eko Kent" Temalı Proje Görselleri 3

Şekil 15. "Eko Kent" Temalı Proje Görselleri 4

Tasarım alanında yağmur suyu ve gri suların kontrollü kullanımı için düzenlemeler yapılmıştır (Şekil 15). Yağmur suyu depolama alanları ve arıtma birimleri projedeki yapılarla entegrasyon sağlanarak düzenlenmiştir. Depolanan ve arıtılan suların kamusal alanların bakımında ve su peyzaj öğelerinde kullanılması sağlanmıştır.

Eko-kentin konut kullanımı yanında, ticari yapılar, ofis yapıları, sosyo-kültürel yapılar, kamusal servis alanları gibi farklı amaçlara hizmet veren yapıların bulunduğu "çeşitlilik-karma kullanım" ilkesinin benimsendiği bir yaklaşımla tasarlandığı görülmektedir. Arazinin kuzey kısmında sergi ve tiyatro meydanı ile birlikte gastronomi alanları, ticari mekânlar, arkeopark, kazı atölyeleri ve ekolojik eğitim binaları yer almaktadır. 1 ve 3. derece sit alanı olması nedeniyle, kullanım kısıtlaması olan alanlar projeye en iyi biçimde entegre edilmiştir. Yükseltilmiş seyir teraslarıyla birlikte kullanıcıların aşağıdaki kazı alanı hakkında bilgi edinerek, kazı atölyelerinde maketler yardımıyla bilinçlenerek bölgenin tarihi hakkında bilgi sahibi olmalarının amaçlandığı belirtilmektedir (Şekil 16). Eko-kentin bir kıyı kenti niteliği taşımasından dolayı kıyıda tasarlanan iskelelerle de hem kentlinin hem de ziyaretçilerin daha keyifli zaman geçirmesinin sağlandığı görülmektedir.

Şekil 16. “Eko Kent” Temalı Proje Görselleri 5

Bir kent planında karma kullanım ilkesinin benimsenmesi mahalle kurgusunu güçlendirmekte ve yaşanabilir kentsel alanlar oluşturup bunların daha güvenli hale gelmesini sağlamaktadır. Mersin Mezitli’de tasarlanan Eko-kent projesinde kullanım çeşitliliği sağlaması açısından hem kapalı mekânlar hem açık alanlar hem de yarı açık alanlar tasarlanmış ve bu mekân çeşitliliğinin devamlılığının sağlanması için de sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda tasarımlar önerilmiştir. Eko-kent sadece konut alanlarından oluşmayıp içerisinde tasarlanan kamusal servislerin erişilebilirliği sağlanmış, kendi kendine yeten bir kent yaratılmıştır (Şekil 17).

Şekil 17. “Eko Kent” Temalı Proje Görselleri 6

Bir kentte yaşayan insanların kent yaşamlarında bir yeri algılayabilmesi için yapılan tasarımların insan ölçeğinde olması önemli ilkelere biridir. Eko-kent’te yapılan planlamada yapıların çok katlı

olmamasına dikkat edilmiştir. Yapılar daha az katlı ve yeşil çatı-yeşil duvarla desteklenerek doğayla bütünleşik olarak tasarlanmıştır. Kullanılan teraslamalarla oluşturulan yükseklik farklılıkları, Eko-kent'in tek düze olmasının önüne geçmiş ve kentin okunabilirliğini arttırmıştır. Eko-kent'te yapıların sokakla ilişkisine önem verilmiştir. Yollar ve binalar arasında algılanabilirliği arttırmaya yönelik, daha net girişler ve peyzajla desteklenen uygulamalar yapılmıştır. Konut alanlarının tasarımında da sürdürülebilir tasarım ilkelerinin temel alındığı görülmektedir.

“Direncili-dayanıklı-adapte olabilen mekân-yapı tasarımı” ilkesi bağlamında, yapıların yaz aylarında doğrudan ışığa maruz kalmasından kaçınılmış, enerji verimliliği sağlanması amaçlanmıştır. Isı adalarının oluşturulmamasına dikkat edilmiştir. Asfalt zemin ve beton kullanımları minimuma indirilerek, yeşil çatı-duvar uygulamaları, yeşil peyzaj öğelerinin kullanıldığı açık alanlar ve bu alanların su öğeleri ile entegrasyonu sayesinde ısı adası oluşumunun önüne geçilmiştir. Eko-kentte bina cephelerinde kullanılacak olan renklere de dikkat edilerek, doğayla bütünleşik renkler seçilip yapının araziyle olan uyumu artırılmış, daha algılanabilir bir kent izlenimi bırakılmasına çalışılmıştır. Fosit yakıt içeren plastik vb. kentsel mobilyaların peyzaj alanlarında kullanılmamasına özen gösterilmiştir.

“Direncili-dayanıklı-adapte olabilen mekân-yapı tasarımı” ilkesi bağlamında, yapılarda kullanılan yeterli yükseklikte bacaların inşası ve bacalarda filtre kullanılması sağlanmıştır. Konutların çatılarında ve otopark alanlarında güneş kolektörleriyle kaynak kullanımı minimuma indirilmiştir.

Seçilen bu üç öneri özelinde, yazarlar tarafından belirlenen tema bağlamında ve belirlenen ilkeler doğrultusunda yapılan proje okumaları Soli-Pompeiopolis için geliştirilecek tasarım stratejilerine katkı sunacak birçok öneri içermektedir. Elbette bu öneriler içerisinde eleştirilecek yaklaşım hataları da bulunmaktadır. Projelerde öne çıkan tüm öneriler ve stüdyo süreci değerlendirilerek Soli-Pompeiopolis ve çevresinin kentsel tasarımının koruma-değişim dengesi gözetilerek ele alınması ve alanın kalkınması amacıyla sürdürülebilir tasarımlar üretilmesi mümkündür. Değerlendirme ve sonuç bölümünde yazarlar tarafından projelerin olumlu yönleri değerlendirilerek hem bölgeye hem de benzer çalışma alanlarına uygulanabilecek alt ilkeler ortaya konulmuştur. Bu bağlamda, Soli-Pompeiopolis'in koruma ve planlama sürecinde, ilk olarak koruma amaçlı imar planlarıyla mevcut imar planlarının üst ölçekli planlardan başlamak üzere yeniden ele alınması gerekliliği unutulmamalıdır.

6. Değerlendirme ve Sonuç

Bu çalışma, Soli-Pompeiopolis ve çevresinin kentsel tasarımının koruma-gelişim dengesi gözetilerek yapılması ve alan için kalkınma amaçlı sürdürülebilir tasarım önerileri geliştirilmesi vurgusuyla Mersin Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde yapılan stüdyo çalışmasını özetlemiştir. Aynı zamanda çalışmanın konut alanlarında yaşanan güvenlik, erişilebilirlik, okunabilirlik, canlılık sorunlarına çözüm arama, arkeolojik değerlerin korunması ve kent yaşamına dahil edilmesi bağlamında etkili olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, benzer tasarım alanlarında literatür çalışmasıyla belirlenen sürdürülebilirlik ilkelerinin alt ilkeleri oluşturularak öneriler sunulmuştur (Tablo 2).

“Kaynakların verimli bir şekilde kullanılması” ilkesiyle ilişkili olarak; güneş, doğal ışık ve rüzgâr geçirgenliğine izin veren ve mikro klimanın geliştirilmesi/iyileştirilmesinin sağlanması; yerel ve doğal malzemenin kullanılmasının sağlanması; toplu taşıma altyapısının güçlendirilmesi ve özel araç kullanımının en aza indirilmesine yönelik tasarım yapılması önerilmektedir. “Kirliliğin azaltılması” tasarım ilkesiyle ilişkili olarak; ağaçlandırma yapılması, ışık kirliliğinin engellenmesi, kamusal mekânda bakım onarım ve temizliğin sürekliliğinin sağlanması, sert zeminin azaltılması, mikro klimaya uygun tasarımın yapılması, toplu taşımaya öncelik verilmesi gerekmektedir. “Biyocoşnitliliğin korunması” için makro, mezo ve mikro ölçek tasarımında yeşil sistemin dikkate alınması; alanın karakterine uygun yeşil peyzajın tasarlanması; yapıların doğal çevre-yaşam alanı olarak düşünülmesi; yeni habitatların doğal çevrenin oluşturulması var olanların geliştirilmesi/desteklenmesi sağlanmalıdır.

Tablo 2. Tasarım Alanlarında Sürdürülebilirlik Alt ilkeleri Bağlamında Öneriler

Tasarım Alanlarında:	
Kaynakların Verimli Bir Şekilde Kullanılması	Mikro klimanın geliştirilmesi/iyileştirilmesi Yerel ve doğal malzemenin kullanılması Toplu taşıma altyapısının güçlendirilmesi
Kirliliğin Azaltılması	Ağaçlandırma yapılması, Işık kirliliğinin engellenmesi, Bakım onarım ve temizliğin sağlanması Sert zeminin azaltılması Mikro klimaya uygun tasarım yapılması Toplu taşımaya öncelik verilmesi
Biyçeşitliliğin Korunması,	Makro, mezo ve mikro ölçek tasarımında yeşil sistemin dikkate alınması, Alana özgü yeşil peyzajın tasarlanması, Yapıların doğal çevre-yaşam alanı olarak düşünülmesi Mevcut habitatın geliştirilmesi/desteklenmesi
Erişilebilir-Yaya Dostu-Yürünebilir Mekân Tasarımı	Makro ve mezo ölçekte farklı ulaşım modlarının entegre edilmesi Mezo ve mikro ölçekte kamusal hizmetlerin erişilebilirliğinin yürüme, bisiklet ve toplu taşıma ağı ile sağlanması Yürüme ve bisiklet odaklı tasarım yapılması, Kesintisiz, engelsiz, canlı, güvenli yaya erişiminin sağlanması.
Çeşitlilik-Karma Kullanım	Çeşitliliğin-karma kullanımların sağlanması Olanak ve hizmetlerin sağlanması Güçlü ve sürdürülebilir ulaşım ağı tasarımı Yapılarda karma kullanımların sağlanması ve tasarımın bina tipleri ve yaşlarına göre yapılması
Fiziksel ve Algılanan Güvenlik	Okunabilir, imgelebilen mekân tasarımının yapılması Karma kullanım ve doğru ışıklandırma ile gece güvenliğinin sağlanması, Karma kullanım ve mahalle tasarımında sokaktaki gözlerin/doğal gözlem dikkate alınarak tasarım yapılması, Trafik düzenlemeleri ile fiziksel güvenliğin sağlanması, Kesintisiz ve engelsiz yaya ve bisiklet ulaşım ağının tasarlanması.
Dirençli-Dayanıklı-Adapte Olabilen Mekân-Yapı Tasarımı	Makro, mezo ve mikro ölçekte krizlere hazırlıklı tasarım yapılması, Değişen yaşam koşullarına uygun tasarım yapılarak ara yüzlerin geliştirilmesi, Farklı fonksiyon ve işlevlerin bir arada ve farklı dönemlerde tasarlanması Dayanıklılık/dirençli mekân tasarımının yapılması, Değişebilir, uyarlanabilir, genişletilebilir yapıların inşa edilmesi.
Yere Özgü Tasarımın Yapılması	Topoğrafik özelliklerin ve yere özgü bilginin dikkate alınarak tasarım yapılması, İnsan ölçeği dikkate alınarak tasarım yapılması, Estetik kalitenin mekânın özelliklerini dikkate alarak sağlanması, Yere özgü tasarımda güncel tartışmaları dikkate alarak tasarım yapılması, tasarımda kentsel formun, kentsel peyzajın ve yerin karakterinin yansıtılması, Arkeolojik mirasın korunması

“Erişilebilir-yaya dostu-yürünebilir mekân tasarımı” bağlamında; makro ve mezo ölçekte farklı ulaşım modları entegre edilmeli, mezo ve mikro ölçekte kamusal hizmetlerin erişilebilirliği yürüme, bisiklet ve toplu taşıma ağıyla sağlanmalı; yürüme ve bisiklet odaklı tasarım yapılmalı; kesintisiz, engelsiz, canlı, güvenli yaya erişimi geliştirilmeli ve desteklenmelidir. “Çeşitlilik-karma kullanım” ilkesiyle ilişkili olarak; mahalle tasarımında karaktere göre çeşitliliğin-karma kullanımların sağlanması, olanak ve hizmetlerin erişilebilir şekilde mekânsallaştırılması, güçlü ve sürdürülebilir ulaşım ağıyla erişilebilirliğin mahalle ölçeğinde sağlanması, yapılarda karma kullanımların sağlanması ve tasarımın bina tipleri ve yaşlarına göre yapılması öne çıkan konulardır.

“Fiziksel ve algılanan güvenlik” ilkesiyle ilişkili olarak; okunabilir ve imgelenebilen mekân tasarımının sağlanması, karma kullanım ve doğru ışıklandırma ile canlı mekân üretiminin ve böylece gece güvenliğinin sağlanması, mahalle tasarımında karma kullanım ile ilişkili olarak sokaktaki gözlerin/doğal gözlemin dikkate alınarak tasarımın yapılması, tüm gruplar ve özellikle dezavantajlı gruplar için trafik düzenlemeleriyle fiziksel güvenliğin sağlanması; kesintisiz ve engelsiz yaya ve bisiklet ulaşım ağının tasarlanması önerilmektedir. Sürdürülebilir kentsel tasarım ilkelerinden bir diğeri ise “dirençli-dayanıklı-adapte olabilen mekân-yapı tasarımı”dır. Bu ilke doğrultusunda; makro, mezo ve mikro ölçekte krizlere hazırlıklı tasarımın yapılması başlıca alt ölçütlerden biridir. Bununla birlikte; değişen yaşam koşullarına uygun tasarımlar yapılarak ara yüzlerin geliştirilmesi, farklı fonksiyon ve işlevlerin bir arada ve farklı dönemlerde yer alabileceği dayanıklı/dirençli mekân tasarımının yapılması; değişebilir, uyarlanabilir ve genişletilebilir yapıların inşa edilmesi sağlanmalıdır. “Yere özgü tasarımın yapılması” ilkesiyle ilişkili olarak; topoğrafik özelliklerin ve yere özgü bilgi çerçevesinde, insan ölçeğinde, estetik kalitenin mekânın özelliklerine göre belirlenmesi, yere özgü tasarımda güncel tartışmaların dikkate alınarak tasarımın yapılması, tasarımda kentsel formun, kentsel peyzajın ve yerin karakterinin yansıtılması ve arkeolojik mirasın korunması sağlanmalıdır.

Sonuç olarak bu çalışmayla kentsel arkeolojik alanların ve yakın çevrelerinin koruma-gelişim dengesi gözetilerek ele alınması ve sürdürülebilir kentsel tasarım önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Sürdürülebilir kentsel tasarım ilkelerinin analizi ve mekâna özgü önerilerle koruma alanları için bir anlayış geliştirilmiştir. Sürdürülebilir kentsel tasarım ilkeleri bağlamında literatür derlenerek tasarım ölçütleri belirlenmiştir. Bu doğrultuda, değişkenlerin alana özgü ve benzer çalışma alanları da dikkate alınarak tasarım ölçütleri çerçevesinde öneriler geliştirilmiştir. Böylece bu çalışmayla, benzer yerleşim alanlarının planlanmasının gerekliliğinin ve planlama sürecinde sürdürülebilir kentsel tasarım ilkelerinin sürece dahil edilmesinin öneminin altı çizilmiştir. Çalışma, yerel veya uluslararası bağlamda benzer özellikli koruma alanları ve çevrelerinin planlama ve tasarım sürecine katkı sağlayabilir.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: [TR] Yazar/yazarlar, kendileri ve/veya diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

[EN] There is no conflict of interest between the authors or any third party individuals or institutions.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur. Etik Kurul görüşü ekte sunulmaktadır.

Finansal Destek: Araştırmanın yürütülmesi ve/veya makalenin hazırlanması için mali destek alınmamıştır.

Teşekkür: Teşekkürümüz yoktur.

KAYNAKÇA:

- Adıyeke, N., & Adıyeke, N. (2004). Modernleşmenin Doğurduğu Kent: Mersin. F. Özdem (Edt.), *Sırtı Dağ Yüzü Deniz: Mersin* (ss. 69-89). Yapı Kredi Yayınları.
- Barton H. (1996). Going Green by Design. *Urban Design Quarterly* 57(January), ss. 13-18.
- Belge, B. (2017). Planlama Sürecine Kentsel Arkeolojik Değerlerin Dâhil Edilmesi Sorunsalı: Tarsus Tarihi Kent Merkezi. *METU Journal of the Faculty of Architecture*, 34(2), ss. 59-92.
- Belge, B. (2019). Planning Challenges for Archaeological Heritage. *Urban and Regional Planning in Turkey* (ss. 129-147). Springer, Cham.
- Belge, Z. S. (2012). *Increasing Walkability Capacity of Historic City Centres: the Case of Mersin*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Bentley, I. (1985). *Responsive Environments: A Manual for Designers*. Routledge.
- Bentley, I. (1990). Ecological Urban Design. *Architects' Journal* 192(24 October), ss. 69-71.
- Beyhan, B., & Uğuz, S. (2002). Modernity's Imprints on Mersin: a Reinterpretation. *Colloquium Mersin, the Mediterranean, and Modernity: Heritage of the Long Nineteenth Century (19. Yüzyılda Mersin ve Akdeniz Dünyası)* (ss. 86-101). Selim Ofset.
- Carmona, M., Heath, T., Oc, T., & Tiesdell, S. (2003). *Public Spaces Urban Spaces, the Dimensions of Urban Design*. Oxford: Architectural Press.
- Duany, A., Speck, J., & Lydon, M. (2010). *The Smart Growth Manual*. McGraw-Hill.
- Duarte, T., Stepner, M., Roberts, J. J., Dickson, C., & Rosenhall, J. (2010). Understanding the Basics of Land Use and Planning: Glossary of Landuse and Planning Terms. *The Institute for Local Government*.
- Gehl, J., & Gemzøe, L. (1996). *Public Spaces-Public Life*. The Danish Architectural Press.
- Göğebakan, Y. (2012). Estetik ve Kentsel Yapılanma Üzerindeki Etkisi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2(4), ss. 73-84.
- Houghton, G., & Hunter, C. (1994). *Sustainable Cities*. Regional Studies Association.
- Gülhan, D. (2016). *Sürdürülebilir Kent ve Kentsel Kimlik, Örnekler: Birgi ve Bergama* [Yayımlanmamış doktora tezi]. T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Çevre Ana bilim Dalı.
- Hoşkara Ş. Ö., & Vehbi B. O. (2009). Role of Urban Design in Historic Environments. V. Özek ve E. Benian (Edt.), *Book of Articles: 5th International Symposium on Sinan, "Design Language in Historical Areas"* (ss. 271-282). Trakya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü.
- Jacobs, J. (1961). *The Death and Life of Great American Cities*. Vintage.
- Jacobs, A. B. (1995). *Great Streets*. MIT Press.
- Karakurt Tosun, E. (2009). Sürdürülebilirlik Olgusu ve Kentsel Yapıya Etkileri. *Paradoks: Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi (e-dergi)* 5(2).

- Lambert, K., (2005). *A Critical Evaluation of Livability in Garrison Woods* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. University of Calgary.
- Larco, N. (2016). Sustainable Urban Design-a (Draft) Framework. *Journal of Urban Design* 21(1), ss. 1-29.
- Marshall, S. (2009). *Cities, Design and Evolution*. Routledge.
- Mezitli Belediyesi Stratejik Planı (MSP) (2020-2024). <https://mezitli.bel.tr/stratejik-plan/>
- Moughtin, C., Oc, T., & Tiesdell, S. (1999). *Urban Design: Ornament and Decoration* (2nd ed.). Architectural Press.
- Newman, P., & Kenworthy, J. (1999). *Sustainability and Cities: Overcoming Automobile Dependence*. Island Press.
- Özcan, K. (2009). Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Olabilirliği Üzerine Bir Yaklaşım Önerisi: Konya Tarihi Kent Merkezi Örneği. *Metu JFA1999/2(26:2)*, ss. 1-18.
- Özcan, K., & Ter, Ü. (2015). Sürdürülebilir Kentsel Koruma Yaklaşımı: Mustafapaşa (Sinassos) Örneği, Türkiye. *Arkitekt Dergisi* 525(82), ss. 58-66.
- Sarıkaya Levent, Y. (2013). Soli-Pompeopolis Arkeolojik Sit Alanının Kente Katılımı Üzerine Bir Tartışma. M. Uçar ve Y. Sarıkaya Levent (Edt.), *Mersin'den Mimarlık Planlama Tasarım Yazıları: Tamer Gök'e Armağan* (ss. 113-134). Atalay Matbaacılık.
- Sarıkaya Levent, Y. (2015). Yayılan Kentlerde Kırdan Kente Dönüşüm: Mezitli İlçesinde Morfolojik Bir İnceleme. *Türkiye Kentsel Morfoloji Sempozyumu: Temel Yaklaşımlar ve Teknikler (22-23 Ekim 2015) Bildiriler Kitabı* (ss. 388-406). Mersin Üniversitesi Yayınları, Akdeniz Kent Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Shortell, T. (2016). Walking as Urban Practice and Research Method. E. Brown, ve T. Shortell (Edt.), *Walking in Cities: Quotidian Mobility as Urban Theory, Method and Practice* (ss. 1-16). Temple University Press.
- Southworth, M. (2005). Designing the Walkable City. *Journal of Urban Planning and Development* 131(4 December), ss. 246-257.
- Tekeli, İ. (1996). Birleşmiş Milletler Konferansları'nın Yapısal Sınırları, İç m Gerilimleri, Konferanslar Arası İşbölümü ve Habitat II. *Habitat II Konferansı Yazıları* (s. 52). T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı.
- The Metropolitan Municipality of Mersin (MMM) (2016). *The Report of 1/5000 Scale Revision Master Plan for Fair, Picnic, Entertainment, Park, Children's Garden and Play Space and Open Sport Facility; Mersin, Yenişehir District*. The Metropolitan Municipality.
- The Metropolitan Municipality of Mersin (MMM) (2018). *The Feasibility Report and Model for Urban Rgeneration and Development of Tevfik Sırrı Gür Stadium, Müftü Stream and its Environment*. The Metropolitan Municipality.
- UNCHSD (United Nations Conference on Housing and Sustainable Development) (2016). The New Urban Agenda (NUA) (Quito Declaration on Sustainable Cities and Human Settlements for All). <https://habitat3.org/wp-content/uploads/NUA-English.pdf>

URBED, (1997). The Model Sustainable Urban Neighbourhood? *Sun Dial*, Issue (4), ss. 2-5.

URL 1: United Nations, Report of the World Commission on Environment and Development, Our Common future. https://www.aren.admin.ch/dam/aren/en/dokumente/nachhaltige_entwicklung/dokumente/bericht/our_common_futurebrundtlandreport1987.pdf.download.pdf/our_common_futurebrundtlandreport1987.pdf

URL 2: Soli Pompeiopolis Kalıntıları Haritası (Sir Francis Beaufort'un 19. Yüzyıl Başındaki çizimi). <https://www.alamy.com/english-pompeiiopolis-beaufort-francis-f-1817-1817-francis-beaufort-17741857-alternative-names-sir-francis-beaufort-description-british-hydrographer-and-naval-officer-date-of-birthdeath-27-may-1774-17-december-1857-location-of-birthdeath-navan-hove-authority-control-q21186-viaf42580519-isni0000-0001-0892-2227-liccnno2002095335-nla44789492-gnd116098120-worldcat-492-pompeiiopolis-beaufort-francis-f-1817-image187941769.html>

URL 3: Mezitli Bölgesinde Yıl Boyu İklim ve Hava Durumu. <https://tr.weatherspark.com/y/98266/Mezitli-T%C3%BCrkiye-Ortalama-Hava-Durumu-Y%C4%B1l-Boyunca>

Whyte, W. (1980). *The Social Life of Small Urban Spaces*. The Conservation Foundation.

Yıldırım, Ş. (2017). Yeni Araştırmaların Işığında Soloi-Pompeiiopolis Liman Caddesi. *Bartın Üniversitesi Çeşm-i Cihan: Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları E-Dergisi*, 4(1), ss. 71-95.

Yoloğlu, A. C., Kurt, A. Ö., Levent, Y. S., Levent, T., Burat, S., Karaca, S., & Gökalp, S. (2020). Sağlık Eşitsizlikleri, DSÖ Yaşam Kalitesi Ölçeği Üzerinden Bir Değerlendirme: Mersin İli Mezitli İlçesi Örneği. Health Inequalities, An Evaluation Through WHO Quality of Life Scale: The Case of Mersin Province Mezitli District. *Planlama* 30(1), ss. 66-88.

(EN) URBAN DESIGN SUGGESTIONS IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE CONSERVATION-DEVELOPMENT; SOLI-POMPEIOPOLIS

Research Problem:

Urban conservation and urban design are interrelated concepts that have similar goals for the sustainability of urban historical pattern (Hoşkara, 2009, p. 271). In contemporary urban design initiatives, "sustainability" has emerged as a key conceptual approach that must be integrated into the conservation of historical urban patterns. "Sustainable urban conservation," represents a holistic and integrated strategy that addresses cultural heritage values through strategic spatial planning. This approach not only promotes cultural continuity and social variety but also supports economic growth and revitalization (Özcan, 2009, p. 2). As cities continue to expand and adapt to modern needs, sustainable urbanization projects aligned with the goals of sustainable development are vital to determine the balance between conservation and development in historic areas.

Research Questions:

This study examines the importance of the Soli-Pompeiiopolis Archaeological Site, situated in the Mezitli District of Mersin, and explores the types of interventions that can be implemented within the new settlement pattern identified in the area and its surrounding area. This is examined in the context of the Urban Design Studio, with the proposed projects assessed based on their impacts on the current housing configuration. Soli-Pompeiiopolis, one of the few archaeological sites embedded within Mersin's urban pattern, represents a unique case. As the area remains off-limits for construction, the historic site and its environs are among the rare undeveloped zones in the city. Agricultural activities within the protected zone serve as a buffer between the site and surrounding high-rise buildings. However, the 3rd-degree archaeological site, in particular, faces increasing pressure from urban expansion. Due to ongoing excavations and the large scale of the site, only limited interventions are feasible. Furthermore, Soli-Pompeiiopolis has yet to be integrated into the city's urban pattern or daily life. This research seeks to address the urban design of Soli-Pompeiiopolis and its surroundings by considering the balance between sustainable development and conservation, with the goal of generating sustainable design proposals for the area's future development.

Literature Review:

In its 1987 report, the World Commission on Environment and Development defined sustainable development as "meeting the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs" (Karakurt Tosun, 2009). The concept of sustainable urbanization, closely tied to sustainable human settlements, was brought to the forefront in the final declaration of the 1996 Habitat Summit. Sustainable urbanization is inherently grounded in the principles of sustainable development. Tekeli (1996) notes that the objectives set forth at the UN Conference on Environment and Development in Rio serve as the foundation for sustainable urbanization goals (Tekeli, 1996, p. 52). The European Conference on Sustainable Cities and Towns established conditions and subsequent urban policies, aiming to implement an eco-systemic approach to city governance. These include the requirement for each city to develop its own unique process toward sustainability, the obligation for cities to address their current problems without deferring them to future generations, the protection of natural resources such as water, soil, and biodiversity, and the promotion of social equity and enhanced quality of life. Additionally, urban development plans must include environmental impact assessments, increase accessibility, prioritize renewable energy sources, empower local governments, foster public participation in decision-making processes, and develop urban management tools (Karakurt Tosun, 2009).

Methodology:

In terms of methodology, the study incorporated "Sustainable Urban Design Strategies" and "Spatially Sustainable Design Principles" into the studio process. Following the literature review, the identification of principles, and the definition of the problem, the second phase involved conducting in-depth analysis. In the third phase, vision proposals were formulated. The fourth phase focused on the design process. At this stage, the study's objectives were considered, with "Sustainable Urban Design Strategies" and "Spatially Sustainable Design

Principles" playing a key role. Students were tasked with analyzing projects that applied these strategies and principles, and subsequently creating their own designs in line with them. In the final phase, the decisions and suggestions made by each group were critically refined through collaboration with other groups and studio executives, and projects were finalized. By integrating these concepts into the studio process, the goal was also to raise students' awareness of these topics. As a method, this study will assess the studio process and its outcomes with respect to "Sustainable Urban Design Strategies" and "Spatially Sustainable Design Principles," highlighting key recommendations for the field.

Results and Conclusions:

Soli-Pompeiopolis is a highly significant archaeological site with historical value and substantial potential for practice. Due to its historical significance, the area has considerable potential for tourism. Various factors enhance its tourism potential, such as its coastal closeness, significance location, and climate. Despite this potential, the site and its surroundings face challenges related to security, accessibility, legibility, and infrastructure, stemming from a lack of development.

Evaluating the area's potential for "cultural tourism" is essential, along with revitalizing the site and integrating it into urban life. Addressing issues of safety, accessibility, visibility, and vitality, particularly in the residential sections, will help resolve infrastructure deficiencies and related challenges. Ultimately, efforts that take into account the balance between conservation and development will be key to incorporating the region into the city's pattern and everyday life.